

Časopis moravsko-slovenského pomezí

3/96

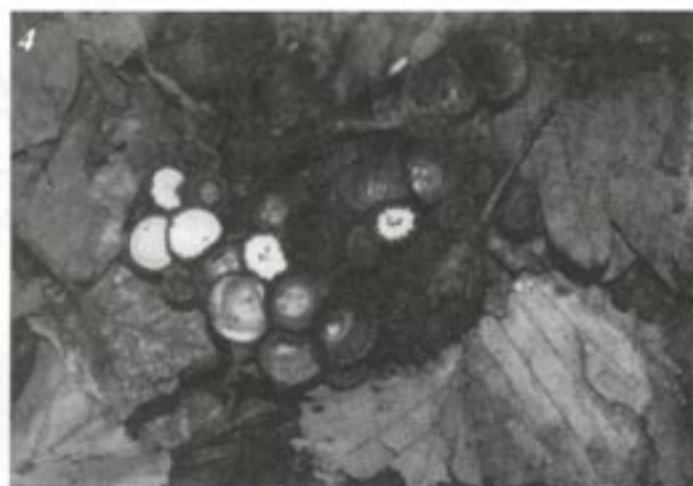

Bílé Karpaty

Obrázky ke článku
na str. 16-17

1. Hřib satan
2. Muchomůrka růžovka
3. Sítkovec dubový
4. Čišenka rýhovaná

obsah:

Úvodník
Mohou za to Bílé Karpaty 1

Rozhovor
Nemůžete se dovolat? 2

Kosenka v Bílých Karpatech 3

Jak čistí vodu v Hostětíně 4

Vzpomínka na školní výlet 5

Akce v Bílých Karpatech
Kosení na Hutích, O obnově krajiny počtvrté, Návštěva z Bretaně 6

Arachnologové v Karpatech, Budoucí péče o krajinu 7

Učíme se od mala
VIS Bílé Karpaty 8

Tábor Karpaťáček, Ekohrátky pro prváky 9

Napsali jste nám
Studánka Šopíčka, Z historie Záhorovic 10-11

Něco z kultury
Setkání na Javořině, Kopaničářské slavnosti, 12

Hrady Bílých Karpat
Bánov 13

Zprávy ze správy
Biosférická rezervace a my .. 14

Já chcu... kácet strom 15

Znáte... *Houby* 16-17

Co je to... *Druh*..... 18

My a životní prostředí
Co nejméně odpadu 19

Bylinky na Kopanicích 20

Pověsti Z Blatnice 21

Recepty S houbami 21

Pohádka...
O tom, proč sovy létají v noci 22-23

Pro chytré děti..... 24

Z vašich per 24

Mohou za to Bílé Karpaty

Pohled na Javořinu z Předních luk

I když jsem rodilý Hradišťan a s rodiči jsem pravidelně zajížděl jako dítě do bližších Chřibů, často jsem byl brán, aniž jsem si to nějak více uvědomoval, i do oblasti Bílých Karpat. Otec byl akademický malíř a tak jsme navštěvovali zejména v letním období výstavy na kolonádě v Luhačovicích a procházeli celé jejich okolí. V roce 1966 jsem byl na dětském táboře u nádrže Lubná u Suché Lozi a pamatuji se zejména, že v okolí bylo velké množství ropuch a hnědých skokanů, sbírali jsme plody klokočů a dělali z nich „korále“ a rozebírali pozůstatky havarované stíhačky někde v lese.

První skutečný a cílený kontakt s přírodou Bílých Karpat byl však o tři roky později, tedy v roce 1969, kdy jsme se skautským oddílem pravidelně zajížděli na chatu Ostrožanka u Suchova. Okolí mne úplně okouzlo. Potok s hojným výskytem raků, nádherné louky s roztroušenými duby a všude spousta květin, brouků, motýlů. Tehdy jsem si uvědomil, že

vlastně skoro žádné neznám a začal jsem podle atlasů jednotlivé druhy určovat. Tak se mi poprvé dostal do rukou i Dostálův „Klíč“ a „Květena ČR“ a poprvé jsem s úžasem zjistil, že u nás rostou i orchideje a těch že je právě v okolí Suchova velmi mnoho a tak se začal vlastně můj zájem o terestrické orchideje, který přetrval dodnes.

Tehdy ve třinácti letech jsem

ještě netušil, že se mi stanou Bílé Karpaty osudnými a že za 8 let se budu podílet na zrodu CHKO a ochraně přírody Bílých Karpat a že se profese ekologičtí stane mou životní náplní na dalších nejméně 20 let. Bílé Karpaty tedy mohou za prohloubení mého zájmu o přírodu, započatého jednak častými výjezdy a procházkami (se sběrem jahod, malin, ostružin a hub) s rodiči a pokračujícího výchovou ve skautu (skaut je ochráncem přírody a cenných výtvarů lidských - jak zní jeden z bodů skautského zákona). I když činnost spojená s ochranou přírody a následně šíření celého životního prostředí jak v Bílých Karpatech, tak nyní na okrese Uh. Hradiště nebyla a není lehká a vždy radostná, děkuji Bílým Karpatům, že mi tento osudový impuls dali.

Jaroslav Hrabec
Uherské Hradiště

Omluva

V minulém čísle jsme na této stránce chybně uvedli jméno pana Jozefa Kronera. Moc nás tato chyba mrzí a omlouváme se.

Nemůžete se dovolat?

Za jednu z nejzávažnějších překážek rozvoje moravských Kopic byla vždy považována jejich nedostupnost, odlehlost a... neexistující telefonní spojení. V roce 1991 byly např. ve Vápenicích 2 telefonní stanice, na Vyškovci 6... Jednoho dne se tam ale objevili muži s krumpáči a lopatami, a začali podél cest kopat rýhy. „Cože to tu bude?“ ptali se místní. Někteří asi nevěřili vlastním ušima, když slyšeli odpověď: „Přece telefon!“ Že to je pravda (a nejen to), nám potvrdil ředitel Telecomu v Uherském Hradišti ing. Václav Kvapilík.

Jaký je postup telefonizace této oblasti?

„Lidé na moravskoslovenském pomezí mají jednak dost daleko k sobě, a hlavně daleko k nejbližšímu telefonu. A v minulosti se budovala spíše města a finan-

coval se provoz, takže na Kopic už nezbyly peníze. Před dvěma a půl lety mne navštívil pan starosta Lebáněk ze Žitkové a shodli jsme se na tom, že musíme pro ty nejdlejší části něco udělat, protože když napadne metr sněhu a lidé například potřebují zavolat doktora, musí pěšky až nahoru na Žitkovou. V roce 1994 byla jako náhradní

řešení zřízena veřejná telefonní stanice v domě č. 19 s využitím přípojky, která vedla k chatě SASu. Zároveň byl v obci Žitková zřízen telefonní automat.

V rámci modernizace telefonní sítě jihomoravského regionu bylo v roce 1995 započato s výstavbou telefonního spojení v celé oblasti Kopic. Vzhledem ke kopcovitému terénu, zalesnění a řídkému osídlení nemohlo být použito klasické řešení kabelizací v celém rozsahu. Bylo proto vybráno netradiční řešení, ověřované poprvé v jihomoravském regionu. Jedná se o kombinaci radioreléového přenosu a kabelové účastnické sítě. Jednotlivé domy budou propojeny telefonními kabely do kontejnerů a spojení s nimi umožní radiový přenosný prostředek IRT 2000 firmy Philips. Pro přenos radiového paprsku na digitální ústřednu v Uherském Brodě byl na Mikulčině vrchu postaven stožár. Ten slouží zároveň i pro pokrytí signálů mobilních telefonů. Pro něj samozřejmě bylo nutné vyjádření CHKO, ale musím říci, že Ing. Kopeček ze správy CHKO byl velmi vstřícný.

Přiznám se, že pro mě, jako pro laika, to zní dost složitě...

„Tento stožár na Mikulčině vrchu zajišťuje přenos signálu do Brodu, kde je na ústředně anténa. Z Mikulčina vrchu jdou pak jednotlivé paprsky na kontejnery, do kterých se schází kabely z jednotlivých domů. Takže jsme nemuseli budovat kabel od jednotlivého účastníka až do ústředny v Bystřici pod Lopeníkem. Ani by to nebylo reálné, bylo by potřeba odlesňovat, což by nikdo nepovolil. Jedná se o velmi moderní systém, jehož technické možnosti

pokryjí nejen potřebu telefonizace, ale samozřejmě i případné faxy, přenosy počítačových sítí, prostě vše, co současná technika vyžaduje. Dá se říci, že tu uděláme ohromný skok. Na rozdíl od západní Evropy, kde se telefonní síť vyvíjela plynule, tady zůstala velice zastaralá, ale vybudováním tohoto systému se dostane na evropskou špičku.

Letos koncem dubna jsme začali provádět kabelizaci, mezitím se sestavil rádiový vysílač, takže koncem měsíce června 1996 byly uvedeny do provozu první telefonní stanice. Dnes je už v provozu 25 telefonních stanic a vybudována kabelizace I. etapy ve Vyškovci a na Pitínských pasekách. Do konce roku budou ještě zřizovány stanice na této vybudované části sítě. Začali jsme těmi nejpotřebnějšími místy, což byl Vyškovec, kousek Bošáček a Pitínské paseky. Následně jsme zahájili práce na Lopeníku a ve Vápenicích. Ovšem teď máme září, v říjnu může napadnout sníh a skončíme. Máme tedy Kopic rozplánované na dva roky.“

A kolik lidí si vlastně požádalo o telefon?

„Je pravda, že když jsme začali, moc přihlášek jsme neměli. Lidé tam pomalu nemají pořádný obchod, silnice tam nevedou, kde by si pomysleli, že by mohli mít telefon. Já si přitom myslím, že by to měla být naprosto samozřejmá věc. Ale teprve když se začalo opravdu kopat, začali si lidé podávat přihlášky, protože viděli, že se opravdu něco děje.“

Podaří se na Kopicích uspokojit všechny žadatele o telefon?

„Do konce příštího roku dostanou telefonní stanici všichni účastníci, kteří si podali přihlášku do konce roku 1995. To totiž souvisí i s postupem zpracování projektu na prováděnou telefonizaci, takže další přihlášené účastníky budeme uspokojovat později. Ale

rozhodně to čekání nebude dlouhé. Tímto systémem se zajistí telefonní spojení k lidem v obcích Vyškovec, Lopeník, Vápenice, Žitková, na Pitínských pasekách a v rekreační oblasti na Mikulčině vrchu."

A promítne se neobvyklé technické řešení do ceny telefonní stanice?

„Ne, to rozhodně ne. Není to ani možné, protože ceny telefonů jsou regulované.“

Často se setkáváme s tím, že když se chceme třeba ve Starém Hrozenkově někam dovolat, dovoláme se úplně jinam. Vyřeší se i tento problém?

„To je tím, že existující telefonní sítě jsou ve špatném stavu, ústředny jsou staré. Ve Starém

Hrozenkově je zastaralá ústředna a vsoučasné době se zatím snažíme její kapacitu zvyšovat na maximum. Modernizace telefonní sítě se zde předpokládá v roce 1998.“

Na závěr bych se chtěla zeptat, na kolik přibližně telefonizace Kopanic přijde?

„Celková částka, která tu bude proinvestována, je více než 20 milionů korun.“

Odcházela jsem z tohoto setkání s příjemným pocitem, že tentokrát nemusíme my do Evropy, ale že Evropa se svou

Jedinečná krajina Kopanic vyžaduje neobvyklá řešení

nejmodernější technikou vstupuje k nám, a došla i na Kopanice. Snad to život lidem v tomto překrásném koutu Bílých Karpat alespoň trochu usnadní.

-jh-

Kosenka v Bílých Karpatech

Ve dnech 6. - 20. července proběhlo za pomoci našich příznivců tradiční kosení karpatských luk v okolí Valašských Klobouk.

Počasí bylo proměnlivé, ale přesto se nám podařilo, i když se ztrátami pokosit a uklidit vše, co jsme pro toto období naplánovali. V prvním týdnu jsme pracovali v přírodní rezervaci Bílé Potoky na části, která je ve vlastnictví naší organizace. U rezervace byla umístěna kuchyně a tábor ostravských Brontosaurů. Již v sobotu se podařilo pokosit vlastní Bílé Potoky. Radek Holzner později stáhl s koněm trávu k uhnití do strže. Jediná přístupová cesta do rezervace je neustále poškozována těžkou lesní technikou a její stav se stále zhoršuje. To nás vede k zamyšlení, zda by v příštím roce bylo možné dát dohromady

její uživatele a prostředky k opravě a údržbě této cesty v úseku od viaduktu pod louky, což není více než 200 metrů. Terény na našich menších a rozptýlených loukách nejsou nikde snadné, a jsou to právě i mokřady a vlhké části luk, které je třeba chránit. Díky intenzivnímu třídnímu dešti nebylo možné usušit ani první část kvalitního sena z Čížova lázu určeného pro semenný program. Také okolí tábora a kuchyně se proměnilo v téměř neprostupnou bažinu. V dalších dnech se počasí umoudřilo, takže bylo možné doséci louky mezi Čížovým lázem a Bílými Potoky a také seno uklidit. V druhém týdnu se vše přestěhovalo k přírodní rezervaci Javorůvky, kde probíhal pracovní tábor křesťanské mládeže. Během tohoto týdne byly posečeny Javorůvky a Dobšena včetně přilehlých luk v první zóně. Zde se podařilo seno usušit, složit do trojáků a koncem července všechno uklidit do stodoly na základně. Při práci se vystřídali 73 příznivci a 12 členů Kosenky. Na Javorůvkách, Dobšeně a v I. zónách nám příležitostně opět pomohly děti z našich táborů, které vedly Magda Tomaštková a Jana Horáčková. Všem patří naše poděkování a určitě na ně nezapomeneme ani v dalších osobních kontaktech. V další práci pokračovali pracovníci civilní služby a veřejně prospěšných prací ve spolupráci s obcí Poteč a dalšími vlastníky tamních horských luk. Potečští se sami iniciativně začínají starat o své nemnohé cenné lokality. Spolupráce se tu dobře rozvíjí.

Miroslav Janík

Jak čistí vodu v Hostětíně?

V pátek 12. července 1996 zahájila roční zkušební provoz kořenová čistírna odpadních vod v Hostětíně. Vybudovaná kořenová čistírna je první svého druhu v okrese Uherské Hradiště, ale i na území Chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty.

Pod Hostětínem, malou obcí s 230 obyvateli, byla v polovině šedesátých let postavena vodárenská nádrž Kolelač. Pro zabezpečení ochrany tohoto vodního zdroje byl v celém povodí vyhlášeno pásmo hygienické ochrany. Do přehrady, která leží na katastrech tří obcí - Pitína, Bojkovic a Hrádku, teče potok Kolelač, protékající Hostětínem.

V celém povodí přehrady je Hostětín jedinou vesnicí, a podle norem pro ochranu vodních zdrojů byla v obci vyhlášena po dokončení přehrady stavební uzávěra. Tehdy žilo ve vesnici přes 300 obyvatel a od té doby jejich počet neustále klesá, protože díky stavební uzávěře nebyla povolena výstavba nebo rekonstrukce rodinných domů. Navíc byl Hostětín přičleněn k sousednímu Pitínu a stala se z něj tak podle socialistických principů o „rozvoji“ venkova nestředisková obec odsouzená k postupnému vyliďňování.

Po roce 1989 se obec osamostatnila. Jako hlavní úkol si nové zastupitelstvo dalo postavit čis-

tírnu odpadních vod a tak odstranit stavební uzávěru, která zneumožňovala další rozvoj obce. Na vypracování nezávislé studie, která měla posoudit navrhovaná řešení, dostala v roce 1992 obec příspěvek z Nadace Partnerství. Výsledky studie doporučily jako optimální řešení výstavbu kořenové čistírny odpadních vod přímo v obci. Na jaře následujícího roku pořádala brněnská Veronika v povodí horní Olšavy, do které Hostětín patří, pro pracovníky místních samospráv seminář, zaměřený na čistotu vody. Zúčastnění odborníci, ale i starostové a okresní úředníci se shodli na tom, že kořenová čistírna je pro Hostětín nejvhodnějším řešením. Zdálo se, že nic nebrání tomu, aby se začalo stavět.

K výstavbě kořenovky se pak kladně vyjádřila většina institucí, avšak téměř dva roky trvalo váhání okresní hygieničky. Ta kořenovým čistírám nedůvěřovala a prosazovala výstavbu klasické čistírny, která by si vyžádala opravu kanalizace. Navíc by obecní rozpočet do budoucna zatěžovala i vysokými provozními náklady. Nakonec se však povolení podařilo získat. Na jaře loňského roku byla hotova projektová dokumentace a začátkem července 1995 se začalo stavět. Firma IMOS-Vodohospodářské stavby Zlín, s.r.o. celou kořenovou čistírnu dokončila začátkem července letošního roku.

Strach z komárů

Když se schvaloval projekt na čističku, v dědině se ozývaly hlasy, že „v tom močálu to bude samý komár a ještě to

bude smrdět“. Lidé se báli toho, že se filtrační pole, naplněná štěrkem a osázená rákosou, stanou lištní komárů. Hladina vody je však při běžném provozu přibližně 10 cm pod povrchem a pole se zaplavují pouze pokud se správce chce zbavit plevelů, které rostou vrákosovým porostu. Odpadní voda zbavená hrubých nečistot a sedimentů přitéká do filtračních polí, kde se rovnoměrně rozděluje. V těchto filtračních polích dochází k vlastnímu čištění, které zajišťují bakterie na kořenech rostlin. Velikost filtračních polí je dána počtem tzv. ekvivalentních obyvatel. Jako dostatečná se považuje hodnota 5 m² na jednoho ekvivalentního obyvatele. Kořenovka v Hostětíně má dvě rákosová pole o celkové ploše 1400 m² a pro zlepšení čistícího účinku je za filtračními poli vybudován malý dočišťovací rybníček.

Některé nedůvěřivé vodohospodáře však netrápí, na rozdíl od místních obyvatel bodavý hmyz, ale účinnost čističky. Dvacetileté zkušenosti ze zahraničí, kde jsou kořenové čistírny považovány za rovnocenné klasickým čistírám, i výsledky z téměř 60 kořenovek po celé republice jejich obavy rozptylují. Účinnost čistírny se podle jednotlivých ukazatelů pohybuje mezi 68 - 95 % a pokles v zimním období je relativně malý.

Jak čistí kořenovka?

Pokud na otázku odpovíme z ekonomického hlediska, pak levně. Elektrickou energii potřebuje v podstatě pouze na občasné přečerpání vody z dešťové nádrže a dvakrát či třikrát ročně je třeba vyvézt zahuštěné kaly, které se soustřeďují před vtokem do filtračních polí. K tomu je třeba

připočíst náklady na mzdu pro správce čistírny, který pracuje na třetinový či poloviční úvazek a musí denně čistírnu kontrolovat. Na rozdíl od klasických čistíren je však provoz kořenovky jednoduchý a nevyžaduje nepřetržitou kontrolu a dozor. Podle údajů z kořenových čistíren ve Spáleném Poříčí (okr. Plzeň - jih) a Čisté (Rakovník), jsou náklady na provoz a údržbu kořenových čistíren nesrovnatelně nižší. Roční provoz kořenovky stojí 30 - 70x méně než u klasické čistírny. Navíc je kořenovka výhodná proto, že si dovede na rozdíl od klasické čistírny poradit s kolísavým znečištěním a nerovnoměrným přítokem odpadních vod, což je typické pro smíšené kanalizace.

Hostětinský starosta Drahomír Orsák dělá vedle „starostování“ i dozor nad kořenovkou. „Jsem rád, že nám pod vesnicí nestojí betonová monstra, jak je to u klasických čistírek běžné, ale jen malý dřevěný přístřešek, ve kterém mám nářadí.“, pochvaluje si. „Celá čistíčka je vhodně začleněná do krajiny a navíc se stává postupně útočištěm pro řadu obojživelníků, ptáků a hmyzu.“

První rozborů z kořenovky v Hostětíně ukazují, že čistírna, která je teprve ve zkušebním provozu, funguje spolehlivě. Celá stavba se však díky dvouletému zdržení při schvalování prodražila a na obci zůstal, i přes dotaci z okresního úřadu, milionový dluh. Obec požádala na začátku letošního roku Státní fond životního prostředí o dotaci, která by dluh pokryla a umožnila dokončit část kanalizace. Pro nedostatek financí byla žádost v letošním roce bohužel zamítnuta s tím, že obec prostředky možná obdrží v roce následujícím. Obec však čeká na podporu i z jiné strany. Vodárenská nádrž Kolelač zásobuje asi 15 tisíc obyvatel od Bojkovic až po Uherský Brod. Proto celý problém není jenom věcí malého Hostětína, ale i Slováckých vodáren a kanalizací a všech měst a obcí Uherskobrodská a Bojkovská.

Radim Machů
Hostětín

Vzpomínky na školní výlet

Koncem června přijeli do Bílých Karpat studenti Sekundy A víceletého gymnázia v Turnově, aby zde pomáhali se sběrem semen lučních rostlin pro projekt Obnova květnatých luk. Začátkem tohoto školního roku si osvěžili vzpomínky na Bílé Karpaty při psaní slohové práce, a zde otiskujeme jedny z nejlepších prací (redakce posílá do Turnova odměnu):

Rozmarné léto v Suchově

(redakčně zkráceno)

Druhý den opět přišlo a tudíž jsme se vydali do blízké Myjavy na Slovensku, protože na polích se nedalo nic dělat. Po té, co celé odpoledne i celou noc „cedilo“, jsem byl paní profesorkou Pelcovou ujištěn, že místo, na kterém se právě nacházíme, je nejsušším místem v celé České republice. Pronesl jsem ironickou poznámku, že: „V Turnově už tedy musí být potopa!“ Klasik by řekl: „Tento způsob léta zdá se mi poněkud nešťastným!“ Souhlasil bych. Návštěva Myjavy byla pro mne zážitkem na celý život. Zhodnotil bych ji jedinou větou: Myjava - prototyp města doby reálného socialismu.

Když jsem prorokoval rekreační pobyt, ani ve snu mne nenapadlo, jak až bude rekreační. Jelikož se na polích stále nedalo nic dělat, třetí a čtvrtý den našeho výletu jsme využili k návštěvě Velehradu, zámku Buchlovice, hradu Buchlov, ZOO ve Zlíně - Lešné a lázní Luhačovic.

Bohužel možná i k naší škodě, jsme pro nadměrnou převlhlost zeminy nemohli učinit zásadnější ekologické zásahy v dané lokalitě a tak jsme po závěrečné dva dny, kdy se na nás alespoň občas poušmálo sluníčko, nasbírali pouze pár, snad použitelných trav. Podobnost těchto dvou trav byla i pro mou intelektuální kapacitu takovou zátěží a problémem, takže jsem z toho byl chvíli lidově řečeno „jelen“ a vyjádřil jsem se v tom smyslu, že: „na sbírání těchto plodin by člověk musel mít vysokou školu“. Nalezení každého kusu správného ovsíře pyřitého jsme zprvu oslavovali tak, jako výhru českých fotbalistů nad francouzskými na právě probíhajícím evropském šampionátu.

Škoda, že těch šest dní uteklo tak rychle. Škoda, že jsme kvůli rozmarům počasí letošního léta nemohli být více užiteční (- i když nám to nevadilo!).

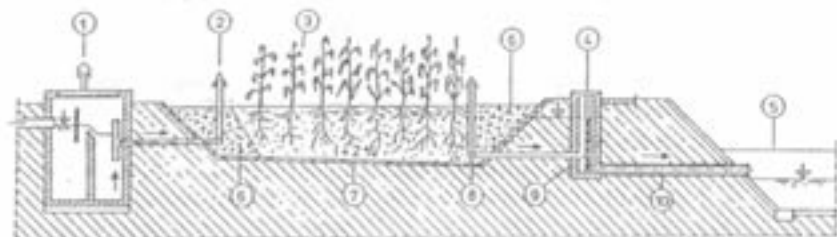
Možná, že příští červen bude hezčí co se týče počasí. Možná, že se zase vypravíme se závěrem školního roku do Suchova. Ale to je ještě moc času. To ještě musíme zvládnout vzorečky z matematiky, pravopis z češtiny,...

Milan Brunclík

(další práce dětí najdete na straně 24)

Schéma kořenové čistírny:

1 - předčistící zařízení, 2 - přívod odpadní vody, 3 - kořenová čistírna, 4 - sběrná šachta, 5 - vodní tok nebo biologický rybník, 6 - štěrkový zához, 7 - těsnicí fólie, 8 - sběrný dren, 9 - odpad, 10 - výúst.

Kosení na Hutích

V roce 1990 proběhl v přírodní rezervaci Hutě první ročník pracovního tábora, který si dal za cíl

Účastníci tábora na Hutích

vrátit Hutím jejich původní podobu. Od té doby probíhá každoroční kosení nejceněnějších míst a čištění nových ploch, takže celková plocha obhospodařova-

ných porostů se zvyšuje. Sedmý ročník proběhl ve dnech 1. - 12. července a i přes nepřízeň počasí se podařilo sklídit biomasu z více než 7 hektarů.

Tato náročná činnost se ovšem neobejde bez problémů - k největším patří likvidace sklizeného sena. Ani o kvalitní seno není zájem, pouze část sena se podařilo udat a to až do Moravského Písku. A tak zbývá jen kompostování sena nebo pálení, což má své nevýhody.

Dalším problémem je financování tábora - náklady na provoz tábora neustále stoupají, příspěvky Správy CHKO Bílé Karpaty pokrývají jen asi polovinu nákladů. Navíc jsou potřeba peníze na nákup nářadí a zařízení. Proto největší dík patří kromě účastníků tábora a pořádajícího základního článku Hnutí Brontosaurus Mařatice sponzorům a spolupracovníkům, bez nichž by se tyto tábory nemohly konat.

Michal Hájek
Hluk

Návštěva z Bretaně

V červenci navštívili ZO ČSOP Kosenku studenti a profesori ze Zemědělského lycea v La Ville - Davy ve Francii (Bretaň). Začátkem měsíce u nás strávili 10 dnů profesorský manželský pár André a Yvette Hallových. Během pobytu se seznámili s okolní přírodou a péčí o ni i se současným stavem místního zemědělství. Studenti 3 týdny pracovali na farmě u Zemánků v Hrádku, na závěr svého pobytu strávili 3 dny u Kosenky a prohlédli si okolní přírodu. Je třeba vyslovit dík především Milanu Hůskovi, který se o naše francouzské hosty po celou dobu pobytu staral. Za řešení všech organizačních starostí patří dík Jaroslavu Ungermanovi z ČSOP Veronice Brno.

Rostislav Trávníček
Vlašské Klobouky

O obnově krajiny již počtvrté

Společná česko-slovenská konference o obnově venkovských sídel a krajiny v Bílých Karpatech se zapsala mezi tradiční akce. Letošní, v pořadí již čtvrtou konferenci, hostil Starý Hrozenkov 13. a 14. června v příjemném prostředí kulturního domu. Konference se zúčastnilo přes sedmdesát zástupců nevládních organizací, ale i místní samosprávy, státní správy i hostů ze zahraničí. Potěšila nás i přítomnost nově zvoleného poslance Českého parlamentu RNDr. Libora Ambrozka (KDU-ČSL), snad bude předzvěstí toho, že se i na půdě Poslanecké sněmovny podaří získat pro problematiku rozvoje venkova více prostoru.

Program byl rozdělen do dvou bloků, čtvrtek patřil projektům v oblasti Bílých Karpat, v pátek se pak prezentovali zástupci dalších oblastí. Nejzajímavější byl asi příspěvek Richarda Greindla z rakouského Waldviertelu. V tomto původně zaostalém pohraničním regionu se úspěšně rozvíjí agroturistika i obnova vesnic již patnáct let. Rakousko je zemí, s níž máme mnoho společného, a tak se tu můžeme mnohé naučit. V závěru konference přijali její účastníci závěry, určené především ústředním orgánům obou našich států. Požadovali v nich mimo jiné úpravu legislativy a daňového systému tak, aby byly vytvořeny lepší podmínky pro

rozvoj trvale udržitelné ekonomiky venkovských horských a podhorských oblastí, decentralizaci státní moci a posílení demokratického vývoje. Dále pak vyzvali příslušné orgány státní správy obou států, aby začaly společně pracovat na opatřeních, která by usnadnila život místním obyvatelům v těsném okolí státní hranice. Poděkování pak patřilo zástupcům obcí a místních samospráv, kteří spolupracují s nevládními organizacemi na rozvojových projektech a věnují svým obcím nemalé úsilí. Především ale děkujeme ještě jednou Obecnímu úřadu ve Starém Hrozenkově, který nám nabídl důstojné prostředí pro pořádání konference a Informačnímu středisku pro rozvoj moravských Kopanic za nenahraditelnou pomoc při zajištění jejího průběhu.

-jh-

Arachnologové v Karpatech

Ve dnech 4. až 9. června 1996 zorganizoval Přírodovědný klub v Uherském Hradišti již druhou Arachnologickou exkurzi v regionu jihovýchodní Moravy. Cílem této akce bylo navázat na výsledky z roku 1995 a doplnit znalosti o výskytu pavouků u nás.

Ačkoliv jsou pavouci velice početnou a důležitou skupinou bezobratlých živočichů, naše znalosti o jejich výskytu v některých částech naší republiky jsou dosud velmi omezené. K takovým regionům dříve patřila i jihovýchodní Morava. Avšak díky organizačnímu zájmu Přírodovědného klubu se podařilo počátkem července 1995 a počátkem června 1996 zorganizovat dvě akce, jichž se zúčastnily dvě desítky arachnologů - odborníků na pavouky - z České republiky a Slovenska. V roce 1995 jsme s arachnolog

navštívili a prozkoumali sedm lokalit na moravské straně Bílých Karpat. V roce 1996 jsme prozkoumali celkem 23 lokalit jihovýchodní Moravy, z toho osm v Bílých Karpatech. Pavouci celého tohoto regionu nebyli dosud nikdy zkoumáni, proto jsme nasbírali velké množství materiálu, jehož zpracování zabere celý zbytek tohoto roku. Ale již dnes víme, že v nasbíraném materiálu se nachází množství velmi vzácných a původních druhů pavouků, jejichž přítomnost dokazuje zachovalost a druhové bohatství zkoumaných lokalit. Některé druhy pavouků jsou prvně zjištěny na Moravě a někteří pavouci jsou zcela noví pro celou republiku. Bude tak významně doplněn Katalog pavouků České republiky, na kterém začala pracovat Arachnologická sekce České entomologické společnosti. Podrobné

výsledky obou exkurzí budou publikovány ve Sborníku Přírodovědného klubu v Uh.Hradišti č.2, který vyjde v roce 1997.

Pavel Bezděčka

Křížák *Araneus quadratus*

Budoucí péče o krajinu

Jak a kdo se bude v budoucnu starat o přírodu, když zemědělci to bez dotací nezvládnou a státní ochrana příroda nemá kapacitu? Tato otázka byla ve dnech 8. - 11. května hlavním tématem na rekreačním středisku „Čertův mlýn“ na Radějově.

Workshopu s názvem „Budoucí role státních, nevládních a jiných organizací v péči o přírodu a krajinu“ se účastnilo kolem 40 lidí, z nich 3 ze Spojených států, dále zemědělci, zástupci okresních úřadů, Ministerstva zemědělství (MZe) a Správ CHKO, starostové a samozřejmě členové nevládních organizací.

Finance

Hlavní závěry workshopu nebyly formulovány, ale přítomní dospěli k společnému názoru, že se má ještě řešit příliš mnoho překážek a problémů, než budeme moci mluvit o nějakém rozdělení úkolů mezi státem a nevládními organizacemi.

Péče o naši krajinu v současné době není zabezpečená efektivně. Finanční zdroje jsou víceméně dostatečné, ale roztroušené a těžce získatelné. Navíc pořád není vyřešeno, co bude platit MZe a co Ministerstvo životního prostředí. Otevřeně byla kritizována velká byrokracie na MŽP, která znechucuje zájem o údržbu krajiny.

Překážky

Řešením problémů by mohl být pronájem nebo výkup pozemků nevládními organizacemi, to však má několik háček:

- vláda zatím nechce podpořit hospodaření příznivé pro přírodu
 - na výkup pozemků zatím nejsou finance
 - existuje nedůvěra mezi státem a „nevládkami“
 - často nejsou známi vlastníci pozemků, bez jejichž souhlasu se údržba nedá provádět.
- Američtí hosté nám vykládali, že v USA se zachovává vzhled krajiny smlouvami mezi nevládními *landtrusty* a vlastníky, jimž zůstávají práva na přístup, přírodní zdroje apod. Ačkoliv je situace u nás úplně odlišná než v USA, dá se z úspěchu *landtrustů* poučit. K tomuto tématu se ještě vrátíme.

-jw-

VIS Bílé Karpaty

Po třech letech rekonstrukce objektu na Bartolomějském náměstí se otevřel nový objekt ZO ČSOP Bílé Karpaty a Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty začalo svou činnost.

Ale nejprve pěkně od začátku. Ve Veselí nad Moravou pracuje již od roku 1980 Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Bílé Karpaty. Hlavní náplní organizace je udržování území a ochrana přírody v Chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty. Znamená to především sečení unikátních karpatských luk (management). Dále se provádí např. projekty na záchranu genofondu květnatých luk (pro zachování

Valašské Klobouky), který by se pravidelně, systematicky a profesionálně zabýval ekologickou výchovou a vzděláváním dětí a mládeže. Na školách i na veřejnosti se projevuje neznalost přírodního okolí bydliště či školy, často se neví nic o existenci chráněných částí přírody v nejbližším okolí. Při počtu škol (okres Hodonín - 107 mateřských, 46 základních, 7 středních, okres Uh. Hradiště - 90 mateřských, 60 základních, 19 středních) je to zarážející.

Navíc je ve městě Veselí nad Moravou nedostatečná situace v podávání informací o historických a přírodních památkách a zajímavostech z hlediska cestovního ruchu.

VIS Bílé Karpaty má dva hlavní cíle.

1) Provozování centra ekologické výchovy především pro žáky a učitele mateřských, základních a středních škol, ale také pro širokou i odbornou veřejnost. Především bude VIS provádět osvětu o přírodě, ochraně přírody, existenci chráněných částí přírody, místních i globálních ekologických problémech, trvale udržitelném životě a tím podporovat zodpovědné chování.

2) Jako informační středisko bude zprostředkovávat a podávat informace týkající se veškerého kulturního a společenského života ve městě a regionu, informovat o historických a přírodních zajímavostech a o turistických službách.

Na realizování těchto cílů se zřizuje dle zákona č. 248/1995

Sb. o obecně prospěšných společnostech samostatný právní subjekt - Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty, obecně prospěšná společnost. Zřizovateli mohou být fyzické nebo právnické osoby. Dnes jsou zřizovateli VIS ZO ČSOP Bílé Karpaty a Město Veselí nad Moravou, ale mohou se k nim přidat další subjekty.

Příroda kolem nás

To je název pětidenního kursu pro učitele mateřských, základních a středních škol, který začne již začátkem října a skončí na jaře v květnu. Kurs je připraven ve spolupráci se Školským úřadem v Hodoníně a jeho cílem je zvýšit znalosti o přírodě v regionu a podporovat výuku ekologické výchovy dětí a mládeže na školách.

Tento kurs navazuje na vznikající systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a pro tuto činnost nám udělilo 13. června 1996 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR Osvědčení o způsobilosti vzdělávacího zařízení.

Podstata všech programů je živé podání informací odborníky, zkušenými lektory (jsou pozváni z různých středisek v České republice) a vzájemná spolupráce mezi účastníky.

Předností programu je pestrost - střídání informací teoretických a praktických, ukázky moderních způsobů výuky, konkrétní ukázky lokalit na diapozitívech až po jejich návštěvu. Samozřejmostí je množství tipů a nápadů v literatuře, kterou budou mít účastníci kursu k dispozici.

Na základě účasti na kursu obdrží účastník certifikát a rovněž soubor informačních a metodických materiálů týkajících se probírané tematiky.

Josef Dufek
Veselí nad Moravou

Libor Nováček ze Správy CHKO

druhové pestrosti luk) a záchranu odrůd starých ovocných dřevin, typických pro zdejší kraj.

Aby však zkušenosti a informace o „nej“ krásách přírody nezůstaly jen v okruhu ochránců přírody a odborníků, byla prováděna i výchovná činnost pro širokou veřejnost. V současné době totiž není v našem regionu jihovýchodní Moravy - okresy Břeclav, Hodonín, Uh. Hradiště a Zlín žádný subjekt (s výjimkou centra ekologické výchovy Chrapav u Uherském Brodě a CEV Kosenka

Tábor Karpatáček

I když začátek letošního léta se zdál být poněkud nešťastným, přesto se děti z oddílu Karpatáček ČSOP v Uherském Brodě vydaly na svůj čtrnáctidenní táborový pobyt na Suchovských Mlýnech. Letošního tábora se zúčastnilo 31 dětí, převážně z Uherského Brodu, Luhačovic a okolí.

Cílem vedoucích tábora bylo nenásilnou formou hry prohlubovat okruh vědomostí dětí. Ať už to bylo poznávání stromů, rostlin či živočichů, příprava barevných palet z přírodních materiálů, celodenní rýžování zlata nebo orientační běhy po okolí, vše se

setkalo se zájmem dětí.

Karpatáček chce i nadále pořádat letní tábory pro děti, které by se opět uskutečnily v některé z částí CHKO Bílé Karpaty.

Tábor na Suchovských Mlýnech je využíván nejen dětmi, ale i po celou dobu prázdnin různými skupinami mladých lidí nebo ochránců přírody, kteří jsou ve

Tábor byl v překrásném prostředí

svém volném čase ochotni pomáhat při údržbě luk v CHKO Bílé Karpaty.

Josef Dufek

Ekohrátky pro prváky

Je všeobecně známá věc, že s výchovou, a tedy i s ekologickou je třeba začít v co nejučtější věku. A tak jsme na Ekocentru Pantoflíček v Dolním Němčí připravili na 1. června - Svátek dětí - ekologickou soutěž, nazvanou **Ekohrátky pro prváky**. Soutěže se zúčastnili všichni žáci 1. tříd, včetně dětí handicapovaných. Každý dostal letáček s pohádkou, radami, jak se chovat v přírodě a bodovací tabulkou. Akce se uskutečnila v přírodním prostředí. Zelenáči z CEV Pantoflíček připravili pro své nejmladší spolužáky úkoly, které se dají víceméně obměňovat a přizpůsobovat věku a vyspělosti dětí.

Nejdříve rozeznávaly děti v uzavřených krabicích hmatem přírodniny. Kupodivu, i když jsme venkovská škola, dělal dětem největší potíže kukuřičný klas. U 2. hlídky poznávaly děti z ob-

rázků zavěšených kuličky na stromě ptáky, např. bažanta, sojku, čápa, vlaštovku, labuť, výra. Zažili jsme kuriozitu, jedna holčička jej určila takto: „Vyr velký - Bubo bubo.“ Děti nejméně poznaly sojku, přestože jim hlídka napovídala, že to je Krakonošův ptáček.

Pak rozdělovaly děti na dvě hromádky, co do přírody patří a co ne. Měly tu např. kámen, hnízdo, mikrotenový sáček, kus pneumatiky, houbu, láhev. Uměly to skoro všechny, jen několik dětí dalo na nesprávnou hromádku kámen.

Dost těžké bylo poznávání skutečných květin, kopretiny, konvalinky, pampelišky a dalších. To bylo skutečně velice těžké a uměli jen ti nejlepší.

Zato pak si děti vše vynahrádily, když na obrázcích měly poznat tyto živočichy: zajíce, srnce, jelena, lišku, medvěda, ježka,

veverka a jezevce. Ten poslední byl pochopitelně nejtěžší.

6. hlídka byla opět náročná. Podle větviček nebo skutečných stromů děti určovaly břizu, lipu, smrk a další stromy. Byly nad očekávání šikovné.

Poslední hlídka dávala dětem otázky. Vycházeli jsme částečně z místopisu a děti zde těch bodů - léků pro nemocného kohoutka - dostaly nejméně. Asi jsme přecenili jejich možnosti.

Dětem byly každou hlídkou přiděleny body a po sečtení byly vyhodnoceny a pěknými cenami (knihami o přírodě) odměněny nejlepší. Musím říci, že všichni se velice snažili, hra je zaujala a určitě mnozí aspoň „drápkem uvízli“, jak se říká. Je třeba říci, že vymyšlení a celá příprava dala hodně práce. Ale když vidíte, jak těm prvňáčkům svítí očička, máte dobrý pocit. Zkuste také něco podobného, a jestli se vám to podaří, napište nám své zkušenosti na adresu CEV Pantoflíček, Dolní Němčí, nebo do našeho časopisu.

-vlo-

Studánka Šopíčka

Kdybyste chtěli obejít všechny studánky Kopic a moravsko-slovenského pomezí, trvalo by to několik dnů, a přesto byste je všechny nenašli. Je všeobecně známo, že tento kraj je bohatý na prameny a studánky.

Studánka, to je zázrak přírody, studánka je oko země, průzračně

a čisté. Studánka je život, protože bývala často jedinou zásobárnou pitné vody. Vykopat studnu a najít vodu se každému nepoštěstilo. Jednu z nich jsem objevila v Černých pod horou Bedovou. Kolem ní je ve vzdálenosti 300 m rozestěto několik chalup. Jméno získala pravděpodobně od obyvatel chalup - od Šopíků. Jejich chalupa byla postavena v její těsné blízkosti. Dnes už neexistuje, ale studánka ano. Jeden člen Šopíkovy rodiny toto místo každoročně navštěvuje.

Bývala štědrá k několika generacím před námi a zásobuje chutnou vodou dál. Nejen na vaření, koupání, praní, dříve se z ní napájel dobytek. I osmnáct věder vody vypil živý dobytek v době letních veder v jedné chalupě. Tak dlouho se nosilo a napájelo, dokud chtěl dobytek pít.

Tak krásnou studánku najdete jen zřídka. Je ukryta pod svahem hory Bedové. Musíte sehnout se svahu ke korytu vyschlého potoka, který se naplní jen při jarním tání nebo po velké bouři,

pak kousek vystoupáte do kopce a jste u ní. Pod vzrostlým jasanem je vyzděna malá kamenná jeskyně a v ní tůňka. Jeskyně je obrostlá mechem a barvínkem. Uvnitř visí z kofenů jasanu trsy nejrůznějších mechů a z nich bez ustání prší kapky průzračné vody. Studánka je chráněna před zvěří brankou.

Podle zdejších obyvatel, manželů Mandincových, a podle starých pamětníků, kteří vzpomínají na vyprávění svých rodičů a prarodičů odhaduje se stáří studánky na dvě stě let. Podle nich měla studánka i za letních veder vždy dost vody a ani za velkých mrazů nikdy nezamrzla. Stalo se ale, že u ní zmrzla žena, která tu v noci usnula.

Se studánkou je to jako s tou slámkou z pohádky. Pro všechny má dost vody, všechny napojí a vůbec z ní neubývá. Kéž by chutnou a čistou vodou zásobovala okolí alespoň dalších dvě stě let.

**Alena Bartošiková
Uherský Brod**

Z historie Záhorovic

V roce 1831 prošla přes Záhorovice poražená prusácká vojska a nechala zde mrtvého vojína, který zde zemřel na cholera. Zamořil tak obec, kde zemřelo za 31 dnů 65 občanů, z toho 31 mužů, 27 žen a 7 dětí. Tito mrtví jsou pochováni na samostatném hřbitůvku v místě zvaném Drahy ve společných jamách, zaliti vápnem. Podle vyprávění našich prababiček byl v dědině obrovský zmatek, lidé se báli smrti, pili alkohol, zemědělci žili s dobytkem v lesích. Jen ty nejchudší rodiny zůstaly v obci, a také z nich nejvíce zemřelo. Na tuto strašnou chorobu od 10. září do 18. října denně umíralo 6 - 10 osob. Lidé

se z obav před nemocí chránili, a žádný nechtěl mrtvé pochovávat ani dát povoz na odvezení. Pochovávaní na hřbitově v Nezdenicích bylo zakázáno. Našel se jen jediný člověk, který všechny pochoval. Jmenoval se Tvarů-

žek, dělal služebníka (policajta) vobci. Ten všechny zemřelé podvážel na trakaři na hřbitůvek, kde byla vykopána velká jáma, politá vápnem. Celý měsíc byla dědina pustá, ti, co žili v lesích jen občas sběhli vzít si zásoby. Událost připomíná kamenný kříž na hřbitůvku. Obyvatelé Záhorovic vzpomínají i po 165 letech.

**František Bosák
Záhorovice**

Vážená redakce,

Článek na str. 13 v časopisu *Bílé Karpaty* 2/96 (jedná se o anonymní dopis, jenž jsme uveřejnili - pozn. red.) mne zaujal také proto, že se mne týká, jelikož na polích, které byly pod správou Státního statku Veselí n. Mor. - hospodářství Suchov pěstujeme tržní plodiny. Možná by se daly na minulém hospodaření státního statku Suchov najít nějaké chyby (kde nebyly a nebudou), ale jen ne to, že zde není srna! Spíše opak je pravdou, protože na těchto polích došlo k enormnímu zvýšení stavů vysoké zvěře, které by bylo spíše nutno snížit. Pokud se autor (-ka) postaví na pole Krefty v katastrálním území Suchov a podívá se západním směrem na pole Čtvrté a Buchtárky, které byly pod správou hosp. Suchov, uviděl by zde pravidelně v posledních šesti letech 35tíhlavé stádo srnčí a 25 muflonů. Při tomto pohledu duše myslivce jásá, oko ekologa dojetím slzí, ale srdce agronoma krvácí. Za vytvoření těchto ideálních podmínek pro zvyšování stavu srnčí zvěře na hospodářství Suchov spíše navrhuji udělit kritizovanému před nastoupenou jednotkou medaili III. stupně.

Kritika hospodaření na půdě je prostoduchá záležitost, protože sedlák je hloupý až do smrti. Osobně jsem neviděl nikde pole, kterému by se nedalo něco vytknout, tak jak jsem se ještě nesetkal s rolníkem, který by zbohatl s toporem v ruce.

Pro představu, o jak obtížné hospodaření se v této krajině jedná, uvádím cenu pozemků na r. 1996 dle vyhlášky Ministerstva zemědělství ČR č. 215/1995 Sb. dle katastrálního území místně příslušné Finančnímu úřadu ve Veselí n. Mor., pod který spadá 30 obcí s průměrnou cenou pozemku 6,88 Kč/m²:

Nová Lhota	2,03 Kč/m²
Suchov	2,12 Kč/m²
Velká n. Vel.	4,61 Kč/m²
Blatnička	6,88 Kč/m²
Veselí n. Mor.	10,67 Kč/m²

Z uvedených čísel je patrné, že je rozdíl hospodařit např. ve Veselí nebo na kritizovaném území, kde je produkce z hektaru hodně nižší, zatímco vstupy jsou u všech subjektů stejné. Za posledních 8 let se zvýšily vstupy do zemědělské prvovýroby např. u hnojiv min. o 400%, náhradních dílů o 500%, pesticidů (postřiků) o 600%, u vody o 1 000%, vzrostly mzdy, ceny za energii, poplatky..., zatímco ještě loni jsme prodávali krmnou pšenici za 2 200,- Kč za tunu, potravinářskou pšenici za 2 450,- Kč za tunu, výkup jarního ječmene bez smlouvy za 1 800,- Kč/t, což je pod úroveň 60. let. Výkupní cena mléka se v nejlepším případě zlepšila o 40% (a to ne všude), cena výkupní u hovzího masa býků v porovnání s rokem 1986 (před 10 lety) se zvýšila o 5 (slovy pět) procent. Všichni se mají - řečeno slovy vládních činitelů - chovat tržně, jen zemědělci by měli zachovávat sociální smír.

Z předchozích údajů je patrné, že v zemědělské prvovýrobě (a tím i v obcích, kterých se to týká) vládne nervozita, stagnuje výstavba, dochází k odchodu mladé generace do měst za vyššími výděly, jelikož zemědělství přežívá z valné části z podstaty minulých let. Dalo by se pokračovat, ale narazilo by se na slovo POLITIKA, což by časopisu *Bílé Karpaty* a tím méně mě malíčkovitě odměnu známou z filmu Anton Špelec ostrostřelec nepřineslo.

K hezkému přání hojného výskytu čápa černého (*Ciconia nigra*) uvedeného autora dopisu v našem kraji přidávám své skromné přání občasného výskytu tučňáka císařského (*Aptenodytes forsteri*) kdekoli v Bílých Karpatách popř. na Severní polokouli. Čáp černý byl donedávna v našem kraji vzácností, vzhledem k tomu, že jeho domovem je Euroasie. Hnízdí v oblasti Pyrenejského poloostrova a v západní Evropě. Výskyt u nás je vzácný proto, že hnízdí spíše v Krkonoších, Jeseníkách a lužních lesích Jižní Moravy. Sám jsem jej vzácně pozoroval na posečeném porostu vojtěšky a při zpracování půdy, kdy sbírali měkkýše, drobné bezobratlé živočichy, žáby a myši. Traktoristé, kteří prováděli sečení pícnin, vyprávěli, že viděli čápy lovit malé bažanty a zajíčky.

Pro doplnění informace o výskytu čápa bílého (*Ciconia ciconia*) sděluji anonymu, že jsem jej dne 1. 8. 1996 pozoroval v množství deseti kusů a dne 9. 8. 1996 v počtu 28 kusů na uvedených honech Čtvrté a Buchtárky. Čáp bílý je na rozdíl od čápa černého pro Evropu a tím i pro naši oblast typický. (Pokud by bylo našim přáním vidat častěji čápa bílého a jeho výskyt byl životně odvislý od četnosti porodů, bylo by nutné alespoň část ekologicky smýšlejících reprodukčně schopných párů k této činnosti na záchranu čápa motivovat.)

Na rozdíl od čápa černého, který hnízdí u kmene stromu nebo na skále, hnízdí čáp bílý, mimo nám dobře známých filmových záběrů pivovarnických komínů, v korunách stromů a je u něj původní sklon hnízdit v koloních.

Miroslav Hudeček
Blatnička

Setkání na Javořině se vydařilo

Javořina letos přivítala návštěvníky tradičních slavností slunečným počasím, a tak se vareálu u Holubyho chaty sešlo kolem tří tisíc návštěvníků obou republik. Byli přivítáni předsedou přípravného výboru, starostou obce Bzince pod Javorinou Já-

Jozef Króner

nem Kovačovičem. Ten připomněl, že je třeba udržovat a rozvíjet bratrství mezi Čechy a Slováký a předat tuto tradici dalším generacím. O dobrou náladu se postaraly soubory a skupiny, které vystoupily v kulturním programu: dechová hudba Straňanka, dětský folklórní soubor Radosť z Trenčína, taneční skupina Westep z Myjavy, bluegrassová skupina Hunting z Hodonína, sólisté souboru Večernica z Trenčianské Turé a slovácký soubor Olšava z Uherského Brodu. Na společné chvíli při natáčení seriálu Slovácko sa

súdi zavzpomínali herec Jozef Króner a spisovateľ a ľudový vypravěč Zdeněk Galuška. Také o děti bylo postaráno - v areálu mládeže po celý den probíhaly soutěže a hry a ukázky skautských dovedností. Součástí slav-

Vystoupení souboru Olšava nastí byl i IV. ročník Běhu bratrství Hrnčiarové - Javořina, který byl zařazen do Slovenského poháru 96. Na přípravě slavností se podílelo třicet obcí podjavořinského regionu.

Miroslav Potyka
Uherské Hradiště

Kopaničářské slavnosti

V malebném prostředí moravských Kopanic ve Starém Hrozenkově se ve dnech 12. - 14. července 1996 uskutečnily již tradiční 36. Kopaničářské slavnosti - „Přátelské setkání na moravsko-slovenském pomezí“.

V pátek večer proběhlo setkání u Lípy bratrství, přímo na hranici, za přítomnosti obou starostů, duchovních představitelů obce a asi 200 místních občanů a hostů. Státní hymny zahrály dechové hudby Hrozenčanka a Drietoman-ka. Večer pak v plně obsazeném Kulturním domě měli návštěvníci možnost shlédnout představení

„Pokoj domu tomu“ Radošinského naivního divadla v nastudování souboru z Hornej Stredy.

V sobotu odpoledne pak začal vareálu Kopaničářských slavností program, v němž se asi 5000 divákům postupně představila dechová hudba Komňané, folklórní soubory Valášek z Nového Hrozenkova, Kopaničár ze Starého Hrozenkova, Družba z Trenčína a další. Večer vyvrcholil ohňostrojem a lidovou veselící.

V neděli dopoledne sloužil olomoucký světicí biskup, otec Josef Hrdlička v kostele Narození Panny Marie mši svatou, pro věřící

to byla skutečně vzácná a velká událost.

Odpoledne se pak přátelé folklóru opět mohli setkat v přírodním amfiteátru, kde při krásném slunečném počasí shlédli vystoupení Dětské dechové hudby a hudby dospělých z Dolné Súče, folklórních souborů Kopaničárek ze Starého Hrozenkova, Tatran z Vysoké vojenské školy Vyškov, Štvorlístok z Trenčianské Turé, Kolovrátk z Melčic - Lieskové, Lúčka z Kudlovic a další.

Program slavností doplnily kolo-toče, možnost svést se na ponících i další atrakce. Prostě program byl bohatý, počasí bezvadné, slavnosti vyšla „super“. A všem těm, kteří se na jejich organizaci podíleli, patří velký dík.

Božena Gajdová
Starý Hrozenkov

Bánov

V severní části obce Bánov se tyčí kopec. Je to hluboce rozervaný andezitový lakolit, t.j. bochník lávy, která nevyšla na povrch v podobě sopky, ale rozlila se pod povrchem v puklinovém systému. Časem nadložní měkké horniny odvětraly a smyla je eroze. Ztuhlá láva - andezit, která podstatně lépe odolává povětrnostním vlivům, zůstala čnit v podobě kopce nad okolní krajinou.

Vrch, zvaný „Hrad“, se před časem nazýval „Kalvárie“, podle tří dřevěných křížů, které stály na jeho vrcholu. Z bánovského kostela k nim před časem chodila církevní procesí. Kopec by zůstal obyčejným kopcem, o němž bychom věděli pouze to, že na něm za středověku stával hrad, kdyby... Kdyby před bezmála šedesáti lety nedošlo k ohrožení Československa německými fašisty a republika se nezačala připravovat na obranu. Jednou z akcí budovaného bezpečnostního systému byla i výstavba strategických silnic Brno-Trenčín a Brno-Nové Mesto nad Váhom. Tehdy byl otevřen v Bánově lom, který zásoboval stavbu kvalitními dlažebními kostkami. Po dostavbě silnic zde pokračovala těžba dále a byla zastavena až v roce 1962, ale to již byl lakolit prakticky zničen.

Při odstraňování nadložních vrstev se ukázalo, že skalní masiv z andezitu a flyšových hornin překrývala vrstva spraše a dále pět metrů mocné kulturní souvrství typu *teil*. Tak jsme získali informace o jedné z nejvýznamnějších východomoravských archeologických lokalit, která by nám pravděpodobně nevydala své tajemství dodnes.

Nejstarší ze zjištěných osad byla

na vrcholu „Hradu“ vybudována přibližně před 4 500 lety. Sídliště bylo zřejmě chráněno hradbami a náleželo lidu s bošáckou kulturní skupinou (mladší eneolit). Podařilo se objevit části tří nadzemních chat, podlahy čtyř chlebových kopulovitých pecí a dva kostrové hroby. Pozoruhodný je soubor hliněných nádob (největší z celého území, na němž je tato kultura známá), kamenné a kostěné nástroje, měděné korálky, šídla a sekery a zejména z lupku vyřezaný antropomorfní idol - tzv. venuše.

Zda bošácká osada plynule přešla v sídliště ze starší doby bronzové, nebo existovala mezi oběma fázemi osídlení nějaká přerwa, to nevíme. Počátky tohoto osídlení spadají do období mladšího stupně nitranské kultury. Tehdy byla osada chráněna kamennou hradbou a mohutným příkopem. Později bylo toto opěvnění zrušeno a sídelní plocha značně rozšířena. Hradba byla snesena a příkop zasypan. Celý vrchol kopce byl pokryt 50 - 70 cm mocnou vyrovnávací terénní úpravou. Na ní se rozvinula výšinná osada, jejíž opevnovací soustava se patrně skrývá pod mohutným valem, který probíhá dnešním hřbitovem. To již obyvatelé hradiska přijali smíšenou kulturu věteřovsko-maďarovskou, která je typická pro dotykovou zónu obou jmenovaných kultur rozkládající se po obou stranách Bílých Karpat. Ve stejné době se na Balkánském poloostrově rozvíjela mykénská civilizace, s jejímiž ohlasy se setkáváme i v Bánově (kolečka kultovních vozíků, ornamentika apod.).

Ve svrchní části kulturní vrstvy, kterou po sobě zanechala věteřovsko-maďarovská osada, je možné pozorovat nástup prvků charakteristických pro mohylovou kulturu střední doby bronzové. V tomto časovém horizontu však stopy pravěkého osídlení „Hradu“ končí. Jisté indicie však naznačují, že kopec byl osídlen i

Pohled na Bánov od Uherského Brodu

v době kultury popelnicových polí. K opětovnému výraznému osídlení kopce došlo až v 8. století našeho letopočtu. V této době zde naši slovanští předkové vybudovali mohutné hradisko. Zněje na severním úbočí dodnes zachoval val a pohřebiště, které se nachází pod dnešním hřbitovem. S hradiskem byly patrně svázány i základy kostelíka odhalené při tajné opravě současného kostela vpadesátých letech. Ze strachu před prozrazením černé akce však byly urychleně překryty vrstvou betonu a nebylo možno je zdokumentovat a přesně datovat.

Hradisko žilo dále i po zániku Velké Moravy a dostalo se pod vládu Maďarů. V této době bylo dokonce správním centrem provincie *Lucensis (Lunensis)*, která zaujímala území vymezené Bílými Karpaty a řekami Moravou, Olšavou a Vlárou. Jak uvádí kronikář Kosmas a jak také dokládají nálezy keramiky české proveniencí, uchýlila se na bánovské hradisko roku 1091 družina knížete Břetislava, když musel opustit Čechy i Moravu a uchýlit se pod ochranu uherského krále.

Ve třináctém století byl na kopci vystavěn kamenný gotický hrad. Stál zde pouze 200 let, neboť po porážce husitských šlechtí Zikmundovým vojevůdcem Pippo de Spanou byl hrad dobyt a rozvalen.

Jiří Pavelčík
Vlčnov

Biosférická rezervace a my

Od dubna tohoto roku jsou Bílé Karpaty nejen jednou z 24 chráněných krajinných oblastí (CHKO), ale i jednou ze 6 biosférických rezervací v České republice. Co to znamená pro vás, kteří bydlíte a pracujete v této oblasti?

Po skoro dvou letech příprav byl v půlce dubna v Paříži schválen Mezinárodní koordinací radou programu MAB (*Man and the Biosphere - člověk a biosféra*) návrh na zřízení Biosférické rezervace (BR) pro CHKO Bílé Karpaty. Certifikát podepsaný generálním ředitelem UNESCO nám bude oficiálně předán v první polovině října.

přírodního, ale i kulturního dědictví a vzájemně prospěšný rozvoj oblastí. Takže, postavení BR neznamená přísnější ochranný režim nebo další omezení jeho činnosti v krajině, spíš naopak.

Akční plán

V současné době se pracuje na tzv. akčním plánu. Budeme vás o tom informovat později, ale předběžně se dá říci, že bude obsahovat konkrétní opatření, aby místní obyvatelstvo i turisté byli lépe informováni a aby místní lidé měli vliv na další rozvoj našeho kraje, aby se výzkumná

Zonace

Jedním ze základů každé biosférické rezervace je zonace, rozčlenění území do tří zón.

První nebo **jádrová zóna** má obnášet nejcennější přírodu, kde by se člověk měl pohybovat jen kvůli údržbě a ochraně krajiny, (eko)turistice nebo výzkumu. V případě Bílých Karpat jsou do této zóny zařazené tři oblasti: květnaté louky NPR Čertoryje a okolí, lesy kolem Velké Javořiny a přilehlé květnaté louky až k Velké nad Veličkou, oblast bučin podél státní hranice mezi Šanovem a Nedašovem. Vyčleněna jsou lidská sídla.

Druhá zóna se jmenuje **nárazníková zóna** a je míněna jako oblast, která obklopuje a propojuje jádrové zóny. Měla by být využívána pro ekologické hospodaření a žití, asi tak, jak to režim CHKO podle zákona požaduje.

Z oblastí, kde jsou zájmy ochrany přírody minimální, se tvoří **přechodová zóna**. Jsou to území intenzivního zemědělství, lesů nepůvodních dřevin, většího průmyslu. Nicméně by i tam aktivity měly směřovat k trvale udržitelnému rozvoji jako jinde v CHKO či BR.

V čísle 2/96 jsme vás seznámili se zonací CHKO, která je poněkud jiná než zonace BR - má jiné zásady, je především závaznější. Tyto dvě zonace by se neměly zaměřovat, mají však souvislost. Všeobecně se dá říci, že I. a některé II. zóny CHKO jsou zařazené do jádrové zóny BR, zatímco oblasti v III. a IV. zónách do přechodové zóny.

Tolik prozatím k pojmu BR. Na závěr zbývá jen znovu zdůraznit, že naplňování ideje biosférické rezervace nemůže být záležitostí pouze ochránářskou, ale je věcí všech obyvatel.

-jw-

Celkem je nyní na světě 337 BR, z nichž je šest u nás. Kromě Bílých Karpat to jsou Krkonoše, Šumava, Třeboňsko, Křivoklátsko a Pálava. BR Bílé Karpaty není dokončená, neboť se časem počítá s připojením slovenské CHKO, čímž vznikne dvojstranná (bilaterální) biosférická rezervace. Jak už označuje název programu MAB, jde v biosférických rezervacích při zachování krajiny především o vzájemné vztahy člověkem, o zachování nejen

činnost rozšířila, aby byl aktivně podporován trvale udržitelný ekonomický a lidský rozvoj Bílých Karpat.

Uznání BR by také mělo být poznat ve finančních možnostech. Přístup k tuzemským i zahraničním finančním zdrojům na projekty a výzkum bude zřejmě snadnější. Návrhy na projekty budou nyní mít větší váhu. Celkem tedy vypadá budoucnost naší oblasti optimističtěji.

Já chcu...

Kácet strom (2)

V úřední den (pondělí, středa) přichází na detašované pracoviště Správy CHKO Bílé Karpaty v Brumově, která slouží občanům okresu Zlín, pan F. z Nedašova s dotazem, zda je pravdou, že musí některý státní úřad žádat o povolení ke kácení svého stromu na svém pozemku.

Panu F. se dostane odpovědi - ano. Zákon 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny totiž stanoví ke kácení dřevin mimo les (tedy na všech kulturách mimo les) nezbytnost povolení orgánu ochrany přírody. Na území CHKO jsou orgánem ochrany přírody vedle Správy CHKO také samotné obce, neboť některé si pravomoc k rozhodnutí ke kácení dřevin ponechaly a jiné požádaly o výkon tohoto rozhodování Správu CHKO.

Žádat

Jelikož pan F. chce kácet v Nedašově, stává se pro nás v tuto chvíli žadatelem, a tak si dále vysvětlujeme, kdy se má žádat o povolení: na kácení stromů o obvodu kmene nad 80 cm (měřeno ve výšce 130 cm nad zemí) a na kácení souvislých keřových porostů o ploše nad 40 m². Protože myslí, že jeho hrušeň je dosti velká, probereme okolnosti případné žádosti.

O povolení ke kácení může požádat buď vlastník pozemku nebo uživatel se souhlasem vlastníka (nutno dokladovat), a to písemně. Na žádost je třeba uvést jméno a adresu žadatele, specifikaci dřevin - druh, počet, obvod kmene, velikost plochy keřů. Po podání žádosti zahájí Správa CHKO správní řízení a vyšetří, zda bude kácení skutečně účelné

a zda předpokládaný výsledek vyváží vzniklou ztrátu. Jen těžce např. obstojí argumentace k požadovanému kácení porostů z důvodu znečišťování louky listím. Ale i to se stává.

Během 30 dní vydá Správa rozhodnutí. Pokud je záporné, je možné se proti tomu odvolat u „zdejší Správy CHKO k Ministerstvu životního prostředí ČR“ do 15 dní. Souhlasné rozhodnutí bývá podmíněné zpravidla tím, že se kácení musí provést v „období vegetačního klidu“ a že se musí uložit přiměřená náhradní výsadba.

Výjimky

Někdy je postup ke kácení jednodušší, třeba v případě, že ochrana stromu pozbývá svůj význam. Je-li strom infikovaný a zdravotně poškozený, odumírající či částí přehoustlé stromové skupiny, a proto neperspektivní, nemusí se žádat o povolení. V těchto případech stačí zamýšlené kácení oznámit orgánu ochrany přírody nejméně 15 dnů předem.

Také se může stát, že rozštípnutím bleskem, poškozením vichřicí, vyvracením dojde k tomu, že stav stromu „zřejmě a bezprostředně“ ohrožuje život či zdraví a hrozí škoda značného rozsahu. Ten, kdo za těchto podmínek provede kácení, oznámí ho orgánu ochra-

ny přírody do 15 dnů od provedení kácení.

K závěru a přemýšlení jen toto. Zvažme vždy důkladně záměr kácení stromu. Je velmi jednoduché zničit během několika minut strom, který zde možná

roste staletí a byl svědkem mnohých bouřlivých událostí v kraji. Životaschopné stromy mají navíc velký význam - estetický, krajinařský, pro hnízdění hmyzu a ptáků aj.

Lenka Jurčová
Správa CHKO Brumov

Houby?

Houby jako hříby, žampióny, holubinky zná každý. Kromě těchto kloboukovitých hub však existuje řada dalších typů jako choroše, pýchavky, smrže, stročky a z nižších hub například plísňe.

Bedla vysoká

Odhaduje se, že se u nás vyskytuje zhruba tři tisíce pouhým okem viditelných druhů hub. Půlka toho je lupenatých, z nichž známe přes sto druhů holubinek a více než 60 hříbovitých. Další velké rody jsou čirůvky, pavučince, vláknice a ryzce. Rozeznání hub proto může být problematické, a tak vědecký houbař (mykolog) k tomu užívá vše možné, od jejich chuti a vůně až po chemické reakce a pozorování výtrusů pod mikroskopem. Správné určení hub je vážnou

Hřib satan

záležitostí, zejména pokud jde o skupiny, ve kterých vedle jedlých stojí smrtelně jedovaté druhy. **Muchomůrka růžovka** je oblíbená jedlá houba, zatímco **muchomůrka zelená** je příčinou mnoha případů otrávení. Ale ani žampióny a hříby nejsou vždy k jídlu. Pokud dolní část stopky žampiónu žlutne při odříznutí, je lepšího vyhodit, neboť jde o mírně jedovatý **žampión zápašný**. Špatnými hříby jsou třeba **hřib červený**, **hřib peprný** a **hřib satan**.

kový pouze u osik, **klouzek sličný** pod modřiny atd. Bučiny mají svých typických hub hodně. Některé druhy se vyskytují vzácně, jsou zřejmě vybíravé na typ stanoviště, anebo chtějí určitou kombinaci vlhkosti a tepla, či vzácné podmínky. K této skupině patří mimo jiné hřib královský, hřib Fechtnerův, ryzec honosný. Jsou to druhy uvedené ve 4. dílu Červené knihy ohrožených a vzácných druhů rostlin a živo-

Kde rostou?

Většina lidí si myslí, že houby rostou na zemi či na dřevě v lesích a pod stromy. Pro hodně druhů to sice platí, je však i spousta jiných stanovišť. Existují luční druhy jako žampióny, bedly, voskovky. Určité druhy se vyskytují pouze na seně a hnoji (nejen hnojníky), na ohništích aj.

Výskyt hub je i zajímavý po stránce hojnosti. Některé druhy jsou všude běžné skoro po celý rok, jako choroše **outkovka pestrá** a **chlupatá**. Jiné dají přednost určitému hostiteli, třeba **kozák březový** se vyskytuje pod březami, **sítkovec dubový** na pařezech dubů, **křemenáč osi-**

Klouzek sličný

číchů SR a ČR, která byla letos publikována. Navíc jsou uvedené dva hříby chráněné podle vyhlášky č. 395/1992 zákona 114/1992.

Hříb Fechtnerův a ryzec honosný jsou z Bílých Karpat známé. O **hříbu královském** existuje několik zpráv, jsou však pochyby, jestli dotyčné nálezy byly správně určeny. Zatímco jeho výskyt v Bílých Karpatech není vyloučený, neexistují důkazy (třeba fotografie), které to mohou potvrdit. Pokud někdo má takový důkaz anebo může v terénu ukázat čerstvou plodnici, dejte mi, prosím, vědět.

Malý tip: hříb královský se liší od příbuzných hříbů tím, že dužina po nařznutí nemodrá.

Hříb dubový

Jak chránit?

Jestli jsou některé druhy hub chráněné, je otázka, co jim vlastně hrozí. Dlouho se myslelo, že sbíráním hub se omezuje jejich vysemenění a tím klesají jejich počty. Nedávno se ukázalo, že hlavní příčiny jsou spíše vedlejší efekty jako sešlapávání lesů houbaři a neodborné sbírání. Kromě toho hraje roli znečištění ovzduší. V západní Evropě se zjistilo, že například liška obecná je velmi citlivá na kyselý déšť.

Suchohříb plstnatý

Další houby, které označují, že se v přírodě něco děje (indikátory), najdeme mezi těmi, jejichž podhoubí má kontakt s kořeny stromů, které tvoří „mykorrhizu“.

Houby proto chráníme hlavně rozumem. Sbíráme opatrně, abychom nezničili podhoubí (nevytrhávat, ale ořezat); nechodit tam, kde už jsou jiní; sbírat šetrně, ne do posledního kousku. Samozřejmě je zakázáno sbírat houby chráněné podle uvedené vyhlášky.

V Bílých Karpatech je o výskytu jednotlivých druhů velmi málo známo, přestože se v každé obci najde spousta houbařů. Abychom mohli zvýšit současné znalosti o rozšíření i druhovém bohatství této oblasti, jsou vítané veškeré spolehlivé údaje.

Muchomárka zelená

Obracejte se, prosím, na nově vzniklou houbařskou poradnu ve Veselí n. Mor., Bartolomějské nám. 47 (tel. 0631-322545). Radi určime i vaše nálezy, u nichž si nebudete jisti.

-jw-

**Poznáte tento kout
Bílých Karpat?
Pokud ano, napište
nám, kde byla tato
fotografie
pořízena!**

*V čísle 2/96 jste
mohli poznat
Žitkovou - pohled
od ovčína k Pitín-
ským pasekám.*

CO JE TO...

Druh

Batolec červený

Takže... No? Hledáte vhodná slova, kterými byste druh vlastně definovali? Ono to opravdu není tak jednoduché.

Biologický, nebo chcete-li organický svět je rozdělen do přirozených jednotek. Jedná se o skupiny organismů, které mají

stejně vlastnosti a specifické nároky na prostředí, čímž jsou odlišné od jiných skupin organismů. Jednotlivé skupiny označujeme jako druh. Jsou výsledkem vývojové řady mnoha organismů stejného původu. Díky tomu sdílejí společnou genetickou zásobárnu (tzv. genom), která není otevřena, nebo jen omezeně, jiným druhům. To znamená, že se jednotlivé druhy - alespoň zpravidla - mezi sebou nekříží. Genomy jednotlivých druhů se tedy vyvíjejí nezávisle a tak vznikají a rozvíjí se jejich specifické vlastnosti. Mezi druhy, zejména živočišnými, bývají dosti zřetelné hranice (rozdíly), které nám slouží k jejich určení. Složitější situace je u rostlin, kde občas dochází ke křížení blízkých druhů. Kříženci získávají přechodné vlastnosti rodičů, hranice druhů se tak rozostřují.

Rozdílné vlastnosti se však mnohdy objevují i u menších sku-

pin v rámci jednoho druhu. Příčinou bývá zpravidla přizpůsobení na specifické podmínky v místě výskytu části populace (skupiny jedinců téhož druhu), která se z nějakých důvodů nemůže mísit s ostatními populacemi díky geografické odloučenosti (např. izolované populace na ostrovech, vzdálených pohořích, jezerech) Takto vzniklé formy nazýváme poddruhy, rasy nebo variety. Rozpoznáním, odlišením a popisem druhů se zabývá biolog - taxonom. Druh je základní jednotkou biologického světa a jedinou přirozenou kategorií (taxonem) biologického systému. Taxonomové totiž, z praktických důvodů, seskupují blízké druhy do uměle vytvořených vyšších kategorií - rodů, čeledí, řádů atd. Klasifikací organismů, vytvářením a rozvíjením tohoto systému se zabývá samostatný vědní obor - taxonomie.

Pavel Bezděčka

Jak se často s nadsázkou říká, žijeme v hektické době. Po-
spícháme, nakupujeme, spo-
třebováváme... vyhazujeme co
nechceme a nepotřebujeme.
Zkrátka, produkuje odpad.
A to tolik, že v průměru vychází
na jednoho člověka 350 kg od-
padu ročně! Na skládkách
(bohužel i černých) končí po-
tom množství druhotných suro-
vin, které jsou recyklovatelné -
papír, železo, sklo, plasty,
organický odpad (hlavně zbytky
z kuchyně)...

Chcete-li šetřit přírodu i svou kap-
su, je zde několik tipů jak na to.

1. Nejlepší je vzniku odpadů předcházet. Jak?

- hlavně odmítáním výrobků a obalů na jedno použití
- dáváme přednost výrobkům z přírodního materiálu
- na nákup nosíme vlastní tašku, na pečivo sáček (přece nebudeme každý den pytlíkovat!)
- při nakupování vybíráme i podle balení (je obal vratný?; dá se recyklovat?)
- zvážíme koupi kvalitnějšího zboží (většinou nám opravdu déle vydrží)

2. Vzniklý odpad můžeme recyklovat

PAPÍR

- zkuste doma sbírat starý papír a uvidíte kolik ho nasbíráte!
- starý papír berou ve všech Sběrných surovinách, někde jsou i kontejnery
- co nejvíce použijeme recyklovaný papír a obálky (je také o 50 % levnější)
- používejme papír z obou stran
- staré knihy dáme raději do antikvariátu

ORGANICKÝ ODPAD

- kdo bydlí v rodinném domku, ten se má - může mít kompost
- v paneláku je to horší, ale je tu možnost: bednička se žížalami (informace VIS Bílé Karpaty)
- bydlíme-li v paneláku, můžeme suché pečivo předávat lidem, kteří chovají domácí zvířata

Co nejméně odpadu

SKLO

- se sklem je to hračka - jsou kontejnery a také ho berou Sběrné suroviny
- a měli bychom sklo třídít, je to energeticky náročná surovina!

KOVY

- železo snadno poznáme magnetem
- s radostí nám ho vezmou ve Sběrných surovinách
- můžeme sbírat i „drobnosti“: vršky od limonád a piva, plechovky
- hliník - to jsou také víčka od jogurtů, obaly čokolád a barevných figurek, obaly sprejů - vykupuje většina Sběrných surovin
- sběrem hliníku (např. na školách) se profesionálně zabývá firma Eco Metal Recycling Rýmařov, ul. 8. května, 795 01, tel.: 0647/3052, 3162
- hliník můžete nechat i u nás na VIS Bílé Karpaty
- to, že železo a barevné kovy patří k surovinám, při jejich výrobě se spotřebuje mimořádné množství energie, ví snad každý

PLASTY

- s tříděním plastů jsou prozatím potíže, především při jejich zpracování

- můžeme se však vyvarovat jejich koupi v různé podobě
 - plastové sáčky či jiné předměty se snažíme maximálně využívat
- Tip (nejen) pro školy:
- kelímky od jogurtů můžete nabídnout místním zahrádkářům (na sazenice)
 - vyhledej si obchod, kde mají jogurt ve skle; líp chutná!

Drobné tipy:

- vyřazené veloduše můžeme nastříhat na gumičky
- sáčky od mléka se dají sestříhnout, umýt a používat

NEBEZPEČNÝ ODPAD

- co to z domácností může být? - baterie, zbytek barev a ředidel, staré léky, rozbitý teploměr, zářivky...
- problém baterií se dá vyřešit koupí nikl-kadmiových baterií a nabíječky
- staré léky můžeme odevzdat v lékárnách

Množství odpadu z naší domácnosti bude záležet na tom, jak se budeme snažit. Jestliže doma najdete kousek místa na starý papír či pár vršků - hra na sběr může začít. Hodně zdaru!

Josef Dufek
Veselí nad Moravou

Bylinky na Kopanicích

Člověk jako biologický tvor žije od svého vzniku v úzkém vztahu s přírodou. V minulosti byly tyto vztahy hlubší, živelnější, v ranných etapách vývoje lidstva spjaté až s mýty, magií. Pozůstatky víry v nadpřirozené účinky rostlin se ojediněle uchovaly až do současnosti. Zejména je můžeme nalézt v neúrodných, v minulosti velmi chudých a hospodářsky zaostalých oblastech, například na moravských Kopanicích.

Rostliny nacházíme v lidových obyčejích, milostných praktikách, kterými si dívky chtěly získat partnera, i v obyčejích spjatých s narozením člověka, svatbou a smrtí. Nežádka lidé věděli i o jejich léčivých vlastnostech a mnohdy je i racionálně využívali. Mimo to rostlinami zdobili i své přibytky.

Je nesporné, že Kopaničák, žijící obklopen přírodou, přírodu také bezprostředně vnímal a miloval. Ze svého vztahu k ní se vyznával v řadě písní:

Horeňka Chabová,
kebys bola moja,
dať bych ca okovav
železom dokola.

Železom dokola,
zlatým plechom pobiv,
horeňka Chabová,
ty moja mosíš byc.

Rostliny v lidovém kroji

Láska ke květeně a rostlinstvu se zobrazila i v lidovém kroji. Kopaničářský kroj, celý ručně vyšíváný, svou barevností připomíná horské kopaničářské louky, kterých

tady bylo, jak říkají domácí, neurekom (hodně). I kopaničářská vyšívka se inspirovala rostlinnými i květinovými motivy a pak přejala i rostlinné označení. Vzory kopaničářských košil, rukávců a lekníc se jmenují „na hrozenká kvetá“, „na zaceľinku“, „na žitný kľas a růžu“, „na stromeček“, „na rozmarýnu“, „na brezkyňu“, „na tmrový věnec“.

Stromy

Kopaničáci si cenili zejména stromů. Na jejich pozemcích téměř nenajdeme místa bez stromu. Tam, kde nerostly křoviska či lesy, sázeli ovocné stromy, nejčastěji švestky, ale také různé druhy jablek, hrušní, třešně a ořechy. U každého stavení stála lipa. Byla oblíbená pro květ, ze kterého se vařil čaj, pro opojnou vůni a zajisté i pro užitek, který přinášelo zde v minulosti hojně rozšířené včelařství.

Zahrádky

O neobyčejném vztahu Kopaničáků k přírodě svědčí i okolnost, že ačkoliv žili uprostřed překrásné přírody, přesto si ještě před svými přibytky pořizovali zahrádky, v nichž především pěstovali pronikavě vonící rostliny jako je „boží drevco“ (pelyněk brotan), „Maří list“ (vrtič maří list) a „marunka“ (kopretina fimbaba). Byly jednak doplňkem svátečního kroje děvčat a mnohdy i vdaných žen (listky či výhonky těchto rostlin si ženy zastrkávaly za živůtky lekníc, když šly v neděli do kostela nebo na nějakou slavnostní událost do Starého Hrozenkova), jednak se využívaly v neobyčejně bohaté obyčejové lidové tradici. Boží drevco a marunka se např. dávaly do první koupele děvčátek, aby děvčata chlapcům voněla a aby jim byla vzácná. Kromě těchto rostlin se do koupele vkládala i šípková růže, aby děvče bylo červené, „spál“ - mechová koule ze šípkových keřů, aby dítě dobře spávalo, a „žito“ (pšenici), aby bylo dobrým gazdou. Voda z první

koupele se vylévala pod ovocné stromy.

Rozmarýn

Nejpěstovanější ozdobnou rostlinou v domácnostech na Kopanicích byl spolu s myrtou a muškátý rozmarýn. Pěstoval se na zahrádkách i v květináčích za okny. Od nepaměti byl symbolem mravní zachovalosti ženicha a nevěsty. Z toho důvodu našel uplatnění i ve svatebním kroji. Ženich měl rozmarýn spolu s myrtou zatknutý za kloboučkem, nevěsta držela stvol rozmarýnu v ruce, nebo jej

měla zastrčený za žínkami, kterými se stahoval živůtek leknice, a kousek rozmarýnu měla zapletený v partě, nevěstinském pentlení. Z rozmarýnu se zhotovovaly i kytičky pro svatebčany. Nevěstinskému rozmarýnu se přisuzovala magická moc. Dalo se s ním „porobit“ - počarovat. Proto při obyčejí snímání nevěstinského pentlení seděla vedle nevěsty „široká“ - nevěstina kmotřenka spolu s nevěstinou matkou a obě dbaly, aby se neztratil ani sebemenší kousek z nevěstiny party. Rozmarýn a myrta z pentlení se pak sušily a když bylo v rodině nemocné dítě, tak jim „kadzily“ - okušovaly. Stejným způsobem se dalo léčit i s rozmarýnovými věnečky, které se pokládaly ženichovi a nevěstě na hlavu při svatebním obřadu v kostele. V nedalekém Strání se věnečky dokonce zašívaly do peřin, aby ženy lehčeji rodily.

(pokračování příště)

Pavel Popelka
Uherský Brod

Z Blatnice

Bohatá a známá Blatnice leží pod Svatým Antonínkem, na půl cesty mezi řekou Moravou a svahy Bílých Karpat. Je to obec velice stará, vždyť první psaná zmínka o Blatnici pochází již z roku 1052. Tehdy se jmenovala Stará Blatnice a český kníže Břetislav I. jí, s veškerými majetky, daroval kostelu ve Staré Boleslavi.

Jméno obce pochází od četných močálů a rybníků, které se dříve nalézaly na jih od obce a po staru sluly „blata“. Po močálech dnes není ani stopy, ale dodnes se zdejší polní trati jmenují „Baňky“, „Rybníčky“ nebo „Zrcadlo“.

V tomto kraji močálů a vinohradů vznikaly pověsti a legendy, jejichž ústřední postavou byla Líza. Když se jí, ještě neposkvěšené paní, stalo velké neštěstí a od těch dob tu strašivala. Pod Novými horama, při silnici do obce Louka, stávala stará, omšelá buda, v níž Líza přebývala. Nebylo radno tam chodit, Lízu dráždit a poštvát. Mnohému se to nevyplatilo.

Martin Smějsův a Jura Taláškův byli už pacholci na ženění. Šak sa o muzikách něco nadováďali. Celá dědina o nich dycky několik dní fečnovala. Ale co čert nechtěl, jednu jich, počívky, napadlo, aby si zašli na Nové hory na hrozny. Pravda, že na cuzí. Pomysleli - udělali. Tma byla tenkrát jak v pytli. Pacholci sa napřed s chufů najedli, a že měli záživnosť v krvi, ešče si natrhali dóm a pamatovali aj na jejich. Nech si také na nečem lepším pochutijú! Šak s košem hroznů, bár cuzich, nás isté nevyženú! Idú dóm ščasní, že na nich hotať nekapí. Už sú u Lizinej búdy a v budú sa ešče svitilo. Nahlédli okénkem do jizby. Líza nespala. Seděla na posteli a ulizovala si svoje rozdrchmané kudly. „Puká, puká?“, ptajú sa pacholci s fehotem. „Šak já vám napukám“, Líza na to. Popadla velíku vařaju a hlava - nehlava bila pacholky a hnala jich až k Blatnici.

Jura, že měl lepší nohy, Lizi utékl, ale Martin jich dostál nečítaných. Ledvá sa dovlekl dóm. Celý zbityj pak v horečkách ulehl, na třeti den měl pohřeb. Jura ostál od téj noci celý zakřiknutý. Kde byla jeho divokosť?! A časem došlo aj na něho. Dyž vézí z Lúky múku dóm, svrhla mu pod Novýma horama Líza vůz a Jura pod ním vydechí naposled.

Líza však nebyla vždycky bezohledná a krutá, některé pověsti mají docela dobrý konec.

Jedné letní noci, kdy měsíc svítil jak rybí oko, sa z Lúky vracajú dvá mladí muzikanti. Sú v ráži, no - mladí ľudé, a tak si ani nevšimnú, že Lizina búda je u huby. Indy by sa jí vyhnúli na sto honů, jak čert klížu, ale dnes sa trochu připotrošili a majú kuráž. Už sú u búdy a sakra! Líza stóji ve vídanku. Pravda, trochu v níh hřklo, ale utékat jim ani nenapadlo. Ostatně Líza sa směje a vypadá to, že si na nich dneska nevyleje svú zlosť, jak to někdy umí. Nemosijú sa jí teda bát.

„Á, blatniční muzikanti! A to ně zahrajte! Šak s prázdnu neodejdete.“ Povidá Líza a hup na ořech. Jak začali muzikanti hrát sedla si na haluz, ticho počúvala a spokojeně kývala hlavú. Hra sa jí náramně fúbila, šak takových šikovných muzikantů, jak v Blatnici, není na celěj Moravě. Celú noc Líza počúvala muzikanty a přitem trhala ořechové lístky a házala jim jich k nohám. Jak dopadl na zem, každý lístek sa hned proměnil v dukát. Muzikanti hráli jak o dušu, svaté i nesvaté, až sa rozednívalo. Když nad ránem odcházali, měli kapsu piné dukátů. Byli jak na trní a ani sa nemohli dočkat, až spočítajú co si u Lize vyhráli. Dojďa dom sedli do kuchyně kde chtěli počítat, ale čekalo jich nemilé překvapení. V kapsách totiž našli místo dukátů jen ořechové lístky.

Podle materiálů Slovákého muzea v Uh. Hradišti napsal **Pavel Bezděčka**

RECEPTY

S houbami

Houbník (pagáč z hřibů)

Potřebujeme krupici, tvaroh, vajíčka, hřiby (čerstvé nebo sušené - ty předem namočíme). Umícháme těsto, dochutíme majoránkou, pepřem, česnekem a solí. Pečeme v troubě na sádlem vymaštěném plechu asi půl hodiny. Podáváme se salátem.

Smaženice z václavek

Očištěné a pokrájené václavky povaříme dvacet minut. Na zpěněné cibulce je osmažíme se špetkou kmínu, osolíme, přidáme vajíčka (jedno na osobu) a rozetřeny česnek.

Jak houby konzervujeme

* Zmrazením - očištěné houby pokrájíme, podusíme a dáváme do kelímků do mrazáku. Měly by se do půl roku zkonzumovat.

* Nakládáním do octa - postupujeme stejně, jako při nakládání okurek. Do sklenic je dáváme

povařené a propláchnuté vodou. Důkladně sterilujeme 15 minut při 90°C.

* Sušením - je to ten nejstarší a snad nejlepší způsob. Dobře usušit houby na sluníčku umí každý, ale jak je potom uskladnit? Usušené houby dáme na pekáč do mírně teplé otevřené trouby. Jakmile chrastí, naplníme je do čistých, naprosto suchých sklenic a nasucho krátce sterilujeme. Takto konzervované vydrží i několik let.

Božena Gajdová
-vlo-

O tom, proč sovy létají v noci

Čas od času přijde na člověka období, kdy se mu nic, ale vůbec nic nedaří. Začne to třeba tím, že ráno zaspíte, potom rozbijete při snídani hrníček s kakaem, v obchodě ztratíte peněženku, na ulici zakopnete a rozbijete si koleno a večer zjistíte, že vás pobolívá v krku a máte teplotu. Prostě život rázem nestojí za nic a to jsem vyjmenoval jen samé drobné nepříjemnosti. Kolikrát to bývá ještě horší a někdy se takové období táhne celé týdny.

Tak právě tohle jednou přišlo i na kouzelníka Futura, neboť kouzelníci jsou stejně zranitelní jako my, lidé. Uprostřed léta dostal nesnesitelnou rýmu a kašel a všechno ho bolelo. V noci nemohl spát, ale ráno se mu nechtělo vstávat a celý den byl ospalý. Nos měl rudý a napuchlý a ze všech kapes a rukávů mu čouhaly ušmudlané kapesníky. Nebylo s ním do řeči a on sám většinu času trávil zalezlý ve své obytné věži, neboť se za svoji chorobu styděl, a navíc ho sluníčko svými šimravými paprsky neustále nutilo ke kýčání.

Futuro tedy seděl v pracovně a kreslil si ve své Poznámkové Knize. Vymýšlel něco na omezení růstu vegetace, neboť v té době bylo rostlinstvo

opravdu velice bujné a zarůstalo doslova každé místečko na Zemi. Různými nápady počmáral už polovinu knihy, než přišel na to nejjednodušší řešení. Některým zvířátkům upraví zuby tak, aby mohla přehryzávat nejen stébla a lodyhy bylin, ale i kořeny, větve či kmeny keřů a stromů. A také aby mohla rozhlodávat šišky, ořechy, žaludy nebo i nejtvrďší pecky, třeba planých trnek. Protože takový materiál je velice tvrdý a zuby by se rychle opotřebovaly, zařídil to Futuro tak, aby zuby hlodáky (lepší pojmenování pro takové dlouhé přední zuby snad neexistuje) neustále dorůstaly. Nakonec zbývalo vyřešit otázku, kterým zvířátkům takovou úpravu chrupu nabídne. Zde je nutno opět připomenout, že v tom čase nebyl Futuro ve své kůži a proto jeho volba nedopadla příliš dobře. Vedle svišťů, bobrů, veverek, ondatr, morčat, myšic a píchů si totiž vzpomenu i na myši, hraboše, křečky, krysy a potkany.

Když vše potřebné zařídil, navařil si Futuro všelijaké léčivé lektvary z bylinek, co je sušil ve lněných pytlících pod stropem své pracovny, ze skříně si vytáhl zásobu čistých kapesníků a zalezl do své měkké a pohodlné postele. Několik týdnů pak o Futurovi nikdo nic nevěděl a naopak, kouzelník několik týdnů nevěděl o tom, co se děje v okolním světě. O to horší to pro něj bylo, až se uzdravil. Jednoho rána se konečně cítil docela dobře. Vyskočil z postele, oblékl si dlouhou halenu a nabral do náruče peřiny, aby je dal na zahradu vyvětrat. Sotva však vyšel ze své věže, zůstal stát úplně zkoprnělý. Kolem dokola, kam až oko dohlédne, zůstaly stát jen staré mohutné stromy. Menší stromy a keře většinou ležely na zemi, suché a bezlisté. Zeleninové záhonky, Futurova chloubka, byly holé. Ani jedna mrkvička, celer nebo i obyčejný lilek nezůstal. Stejně pusté byly i květinové záhony a skalky. Na trávnících plných děr a chodeb leželo ohryzané ovoce. Kouzelník leknutím zavrával, peřiny přehodil jen tak přes zábradlí schodů a běžel do své pracovny zjistit v učebních knihách nebo křišťálové kouli, co se to vlastně stalo.

V pracovně jej čekala další pohroma. Doslova nic nebylo na svém místě. Co se dalo okousat, bylo okousané. Jenom pytlíky s bylinkami zavěšené pod stropem se zdály netknuté. Stlukoucím srdcem otevřel kouzelník skřín s učebními knihami, ale tam se naštěstí myši a

jiní hlodavci dosud nedostali. Další pohromu však brzy objevil ve sklepech. Všechny zásoby jídla, svíček a jiných nezbytností byly zcela zničeny.

„Tak dost“, vykřikl rozčilený Futuro, „tohle těm potvůrkám nedaruju!“

Tentýž den odpoledne se uprostřed zničené zahrady konala válečná porada. Futuro na ni pozval zástupce všech dravých ptáků a sov a také malých i velkých šelem.

„Přátelé, jaksi se nám to, ehmmm..., vymklo z ruky,“ zadržoval se poněkud rozpačitě kouzelník, „ale takovýto stav je prostě neúnosný. Několik týdnů jsem nebyl jaksi, ehmmm..., zcela zdrav a proto jsem nemohl jaksi, ehmmm..., všechno uhlídat. Ale vy, přátelé jste přeci mohli, ehmmm..., něco udělat, žeáno, protože hlodavci jsou jaksi, ehmmm..., součástí vašeho, jakbychtakřekl, jídelníčku.“

„Hele, kmotříčku,“ oslovil kouzelníka poněkud familiérně orel skalní. Mohl si to dovolit, protože byl ze všech přítomných daleko nejstarší a Futuro mu byl opravdu za kmotra, když se před lety vyklubal z vajíčka. „Předně je třeba připomenout, že se to vymklo z rukou tobě a ne nám. A za druhé musím říct, že se všichni opravdu poctivě snažili tu kalamitu zvládnout. Dokonce i my, velcí dravci a velké šelmy, jsme trochu pomáhali, že kolego brtníku?“

„No jó,“ zapojil se do debaty oslovený medvěd brtník. „Jenže myši, to není pro mne. Já tak tlustého sviště, nebo bobra, to jo. Toho já ulovím. Ale kdo se má honit za myši? A navíc v noci!“

„V noci,“ podivil se kouzelník, „jak to v noci?“
„No prostě v noci,“ vrátil se ke slovu orel skalní. „Zpočátku se nám vše znamenitě dařilo, ale potom hlodavci přišli na to, že den je pro ně příliš nebezpečný a tak začali škodit hlavně v noci. On to totiž není žádný problém ve tmě ohryzávat kůru stromku nebo požírat tvoji mrkvičku. Ale zkus ty myši za tmy lovit! Nejde to, na to nemáme oči.“

„Nó, my se tedy i v noci celkem snažíme,“ vložila se do toho liška, „ale nestačí to. Chtělo by to posílit vzdušné síly, jestli chápete co mám na mysli,“ poněkud pohrdavě dodala.

„Ale jistě, vím, vím,“ odpověděl kouzelník, „je to otázka zraku a taky odvahy. Ono to není jen tak, létat za tmy mezi stromy, v keřích a po loukách. To si jeden může ublížit ani neví jak. To je hodně náročné a do toho nemůžu nikoho

nutit.“

„Ale stařečku, proč bys měl někoho nutit,“ ozvala se z vršku staré hrušně sova pálená. Potom se elegantně a tiše snesla do středu debatujících. Všechny sovy pálené jsou děsně elegantní, chytré a také poněkud drzé, všimli jste si?

„Já bych to docela uvítala. Už mne nebaví posedávat celé hodiny nad tvou poničenou zahrádkou a doufat, že nějaká pitomá myška vystrčí hlavu z díry. Chci lovit, pronásledovat, přepadat. Prostě chci žít naplno a myslím, že v noci je ta pravá příležitost. Jenom nám musíš, stařečku, udělat něco s očima. My ti za to zaručíme, že tvá zahrada bude vypadat poněkud lépe než dnes,“ rýpla si sova do kouzelníka a dvěma mávnutími křídel se vrátila na svou hrušeň.

Debata na zahradě se protáhla až do noci a byla to debata velice úspěšná. K sově pálené se přidali i výři a výřečci, sýci a sýčci, puštíci, kalousi a dokonce i mrňaví kulíšci. Futuro jim všem přičaroval schopnost výtečně vidět i v úplné tmě a od těch dob to hlodavci nemají vůbec jednoduché. Hrdé vystoupení sov na této poradě hluboce zapůsobilo na celou ptačí říši a všichni ptáci sovy velice ctíli. Jak už to ale bývá, časem se úcta změnila v závist a proto dnes, když někde náhodou zůstane přes den některá sova venku, všichni denní ptáci se k ní sletí, křičí na ni a hlasitě ji urážejí. To však nic nezmění na tom, že všechny sovy jsou moudří, čestní a odvážní ptáci.

Pavel Bezděčka

Ptám se vrby

Vrbo, vrbo, co je vám?
Ále, celá usychám.
A co se vám stalo, paní?
Vody je tu málo k mání.
Mohu-li vám pomoci?
Zalévej mne do noci.
A co vy mně za to dáte?
Pomlázku si ze mě uděláte.

Zbyněk Dufka
5. C, ZŠ Dolní Němčí

Jistě na první pohled poznáte, že s těmito houbami není něco v pořádku. Ony se jim totiž ty druhové názvy popletly. Dokážete jim najít ty jejich správné?

bedla májová	hřib kravský
václavka mandlová	závojenka zelená
holubinka obecná	ryzec dubový
muchomůrka olovová	suchohřib ovčí
čirůvka vysoká	žampion hnědý

A do třetice - poznáte, kterým hadům patří tyto hlavy? Víte o nich něco zajímavého? Z Vašich odpovědí opět vylosujeme výherce pěkné knížky!

Z VAŠICH PER

Proč se jmenují Karpaty

Za dávných časů nežili na Zemi pouze lidé, ale i skřítkové. A skřítkové když už jsou, tak jsou jak známo všude. Takže i na území dnešních Bílých Karpat se vyskytoval druh skříteků, kterým se říkalo „horničci“. Takoví horničci byli velmi důležití.

Po čase se však začalo na území skřítků objevovat stále víc a víc lidí, kteří chtěli nebohým malým tvorečkům vzít, co jim patřilo. Dlouho přemýšleli, co dělat, aby je lidé úplně nevyhubili. Potom ale jeden ze skřítků, Orion se jmenoval, přivedl do trpasličí vesnice spásu. Byl to člověk. Tento člověk chtěl skřítkům opravdu pomoci. Věděl totiž, že nedaleko od městečka jsou hory, které by mohly horničkům i jejich rodinám zachránit životy. A tak

navrhl skřítkům, aby se přestěhovali na druhou stranu hor, která byla ještě neosídlená a kam by se lidé nedostali. Skřítkové nadšeně souhlasili a hned Karpův plán uskutečnili. Skřítki byli konečně šťastní. Jejich veselí neznašlo konce a všude bylo slyšet nadšené provolávání, při němž se nezapomnělo ani na Oriona, který zachránce Karpa přivedl. Po náměstí se ozývalo: „Sláva Karpovi a Oriňáčkoví,“ nebo „ať žije Karp a ty, Orione, ať žije Karp a ty, Karp a ty.“

A podle tohoto provolávání se začalo horám, které poskytly skřítkům útočiště, říkat Karpaty. A proč Bílé, to už je zase jiná historie, o které povím až jindy.

Kristýna Řeháková, Turnov

Hledej stromy Bílých Karpat:

1. Buďte hodné, přijdu brzy.
2. Po bouřce se duha brzy objevila.
3. Jakub řekl, že to není pravda.
4. Ježíškovi přinesli dárky i malí pastouškové.
5. Tu babu klevetnou nikdo nemá rád.
6. Všichni rádi poslouchají vaše příběhy.
7. Zatajil mi, že má milenku.
8. Kdosi kamení vysypal přímo do potoka.
9. Zajdi k Lence, ale vrať se brzy.

Správné odpovědi z minulého čísla uveřejníme v čísle následujícím.

Za ovsířem pýřitým

Připadá mi to jako zlej sen
přijedeme a ono přišlo,
vždyť by to byl jinak krásnej den.
Kdybych měla aspoň deštník.

My viáčime se do kopce,
nejde se nám lehce.
V zabahněných botech
se nám těžko noha nese.

Hurá, už jsme tu!
V suchu, ve stanu.
Přemýšlíme, co dělat přišti dry.
Jezdit na výlety?
Či sbírat ovsíř pýřity?

Dnes teprve vidím,
jak je to tu krásné,
tráva, jak se třpytí,
jak slunce je jasné.
A ovsíř všude kolem roste.

Už sbírám semínka,
pochválí nás maminka,
až semínka zaseje,
(to nás velmi potěší)
sluníčko je ohleje
a travička vyraší.

A pak všude na světě
všem travička - ovsíř pokvete,
ovečky se budou pásat
a všichni budou šťastní.

Veronika Dudková, Turnov

PRODEJ & SERVIS & LEASING VÝPOČETNÍ A KANCELÁŘSKÉ TECHNIKY

Hardware
Software
Počítačové sítě
CAD, DTP systémy
Kopírky
Kancelářský nábytek
Zpracování účetnictví
Reprografické služby

PERFEKTA
Počítačové systémy a.s.

Svatoplukova 520, Veselí n/Mor., Tel.- 32 22 37

Sponzor ZO - ČSOP BÍLÉ KARPATY

Bílé Karpaty - Časopis moravsko-slovenského pomezí

Vydávají: Regionální pobočka Společnosti pro trvale udržitelný život Bílé Karpaty v Uherském Hradišti a Základní organizace ČSOP Bílé Karpaty ve Veselí nad Moravou.

Kontaktní adresy: Regionální pobočka STUŽ Bílé Karpaty
Masarykovo nám. 21
696 01 Uherské Hradiště,
tel., fax: 0632 / 55 16 22

ZO ČSOP Bílé Karpaty
Bartolomějské nám. 47
698 01 Veselí nad Moravou
tel., fax: 0631 / 32 25 45

Redakce: Vlasta Ondrová (-vlo-), Božena Gajdová, Jana Hajduchová (-jh-), Jiří Pšurný (-jps-), Jan Jongepier (-jwj-), Pavel Bezděčka.

Autoři fotografií: Ladislav Chvalkovský (str. 1), Jaroslav Hrabec (str. 1), Pavel Bezděčka (str. 3, 7, 18), Jan Jongepier (str. 17, vnitřní strana obálky), Josef Dufek (str. 8, 9, 19), Jiří Škára (str. 6), Miroslav Potyka (str. 12), Jana Hajduchová (str. 13, 18, vnitřní strana obálky), archiv (str. 4).

Autoři kreseb: Pavel Bezděčka (str. 2, 15, 22), Helena Deckerová (str. 16).

Kontakt: Jana Hajduchová, tel. 0632 / 55 16 22, Jan Jongepier tel. 0631 / 32 25 45

3. číslo ročníku 1996 vychází v říjnu 1996.

Reg. č. 7428, ISSN 1211 - 3638, Ročník I, číslo 3, náklad 1200 ks, cena 9,- Kč.

Tisk: ALDIPRESS Veselí nad Moravou

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou, s. p. OZJM, Ředitelství v Brně č. j. P/2-1007/96 ze dne 6. 3. 1996.

Na titulní straně: Hvozdík pyšný; na zadní straně: dřevěná stodola na Žitkově

Omlouváme se za chybu v popisu fotografie v minulém čísle, na zadní straně obálky byla kaplička v Louce, nikoli v Lokově.

Toto číslo vychází při příležitosti vyhlášení CHKO Bílé Karpaty Biosférickou rezervací UNESCO MaB dne 18. října 1996 ve spolupráci se Správou chráněných krajinných oblastí ČR.

Podávání novinových zásilek povoleno
JmŘ ČP č. j.P/2-1007/96 ze dne 6. 3. 1996
Výplatné hrazeno převodem

Společnost pro trvale udržitelný život
Regionální pobočka Bílé Karpaty
Masarykovo nám. 21
686 01 Uherské Hradiště

cena 9,- Kč